Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 163 (5454).
21 ИЮЛЬ 1984 й.
ШАНБА
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган.
Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ТОНГГИ ГАЗЕТАЛАРДА

● Кубанинг СССРдаги элчиси Л. Сото Куба Компартияси Марказий Комитети ва Куба Республикаси Давлат Кенгашининг топширигига биноан 20 июль куни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громикога Хосе Марти орденини топширди. А. А. Громико Совет Иттифоқи билан Куба ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлашдаги хизматлари, Куба революцияси билан бирдамлиги учун ва туғилган кунига 75 йил тўлиши муносабати билан шу орденга сазовор бўлган эди.

● Ўзбекистон пойтахти жамоатчилигининг 20 июль куни Тошкентда бўлиб ўтган йиғилиши қардош халқнинг миллий байрами — Польшанинг тикланиш кунига бағишланди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI Пленуми қарорлари шаҳардаги меҳнат коллективларида юксак меҳнат кўтаринкилигини юзага келтирди. Шу кунларда «ташсельмаш»чилар зарбдорона меҳнат қилишяпти. Заводнинг 27-цехидаги Т. Қосимов, Б. Абдуллаев, А. Пашин (суратда) каби илғор слесарь-асбобсозлар смена топшириқларини 20—30 процентга ортиғи билан адо этишяпти.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси ўзининг навбатдаги мажлисида касаба союзларида ҳисобот ва сайлов ўтказилиши муносабати билан партия ташкилотларининг вазифалари тўғрисидаги масалани кўриб чиқди.

Мажлисда қайд этиб ўтилганидек, мамлакатдаги энг оммавий жамоат ташкилотида ҳисобот-сайлов кампанияси совет жамияти ҳаётида катта воқеа бўлади. У касаба союзлари ўзларининг кўп қиррали вазифаларини бажаришда улар ташаббусининг муттасил ўсишига, ишлаб чиқариш планларини бажариш, социалистик мусобақани ривожлантириш, коллектив шартномаларга риоя қилиш, ходимларнинг ишлаши, турмуши ва дам олиши учун тегишли шароитларни яратиш, меҳнат коллективлари тўғрисидаги қонун-қоидаларнинг имкони борича тўла амалга оширилиши учун касаба союз комитетлари ва хўжалик органларининг масъулиятини оширишга хизмат қилиши лозим. Касаба союз аъзоларининг ҳисобот-сайлов йиғилишлари ва конференцияларида актив қатнашиши, амалий танқид ва ўз-ўзини танқид муҳитини яратиш, жамоатчилик асосларини, касаба союз иши услуб ва формаларини такомиллаштириш, союз ички демократияси талабларига қатъий риоя қилиш зарурлигига алоҳида эътибор берилди.

Сиёсий бюро иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетларига, бошланғич партия ташкилотларига ҳисобот-сайлов кампаниясини ўтказишда касаба союз советлари ва комитетларига ҳар томонлама ёрдам беришни, мамлакат олдида турган вазифаларни ҳал этишда ишчилар, хизматчилар ва колхозчиларнинг, уларнинг жамоат ташкилотларининг меҳнат ва сиёсий активлигини янада оширишга эришишни топширди. Касаба союз органларига сайланган коммунистлар ўз жамоат вазифаларини бажаришда ибрат бўлишлари, меҳнаткашларнинг манфаатлари учун, халқ фаровонлигини юксалтириш, Ватанимиз иқтисодий ва мудофаа қудратини кучайтириш учун курашда принципиаллик ва сабот-матонат намунасини кўрсатишлари лозимлиги таъкидланди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси касаба союз ташкилотларида ўтказиладиган ҳисобот ва сайлов совет жамияти сиёсий системаси ана шу ғоят муҳим бўғини ишининг чинакам кўриги бўлади, бошқаришц ленинча мактаби, хўжалик юритиш мактаби, коммунизм мактаби бўлмиш касаба союзларининг роли ва аҳамиятини янада кўпроқ оширади, деб ишонч билдирди.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг ўсимликларни ҳимоя қилишнинг энг самарали воситаларидан бири бўлмиш янги пестицидлар ишлаб чиқариш химияси ва технологияси соҳасида илмий тадқиқотларни янада кенгайтиришга қаратилган қарори қабул қилинди.

Сиёсий бюро К. У. Черненко ва А. А. Громико ўртоқларнинг БМТ Бош секретари Х. Перес де Куэльяр билан учрашув ва суҳбатлари якунларини кўриб чиқди. Шу муносабат билан Совет Иттифоқи халқаро хавфсизликни, тинчликни ва планетамиз халқлари ҳамкорлигини мустаҳкамлашнинг ғоят муҳим воситаси бўлмиш БМТнинг ролини ошириш учун ўз сиёсий мавқеи ва маънавий обрў-эътиборидан бундан буён ҳам фойдаланажаги яна бир бор таъкидланди.

Ўртоқ Н. А. Тихоновнинг КХРП Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Кампучия Халқ Республикаси Министрлар Советининг Раиси Чан Си билан олиб борган музокаралари якунлари маъқулланди. Совет Иттифоқи мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорликнинг барча жиҳатларини янада такомиллаштириш ва чуқурлаштиришга катта аҳамият бераётганлиги, янги турмуш барпо этишда ва Кампучия халқининг революцион ғалабаларини ҳимоя қилишда қардош Кампучия халқини қўллаб-қувватлаб келганлиги ва бундан буён ҳам қўллаб-қувватлаяжағи қайд этиб ўтилди.

Сиёсий бюро социалистик мамлакатлар Коммунистик ва ишчи партиялари Марказий Комитетларининг идеология ва халқаро масалалари билан шуғулланувчи секретарларининг Прагада бўлиб ўтган кенгаши тўғрисидаги ахборотни, шунингдек ўртоқ М. С. Горбачевнинг Бельгия Компартияси Раиси Л. Ван Гейт билан суҳбати тўғрисидаги ахборотини ҳам муҳокама қилди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг мажлисида ички ва ташқи сиёсатга оид баъзи бошқа масалалар кўриб чиқилди ва шулар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

ПАРТИЯ БЕЛГИЛАГАН ЙЎЛДАН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИНИНГ VI ПЛЕНУМИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

21 июлда Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг VI пленуми бўлиб ўтди. Пленум «Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми якунлари ҳамда партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг февраль ва апрель (1984 йил) Пленумлари қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг кўрсатмалари асосида партия ва давлат интизомини янада мустаҳкамлаш, кадрлар билан ишлашни яхшилаш юзасидан шаҳар партия ташкилотининг вазифалари тўғрисида»ги масалани кўриб чиқди.

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг биринчи секретари У. У. Умаров доклад қилди.

Докладни муҳокама этишда Собир Раҳимов район партия комитетининг биринчи секретари А. И. Фозилбеков, Киров район партия комитетининг иккинчи секретари А. М. Сергеев, Ленин район Совети ижроия комитетининг раиси Т. Ҳ. Ҳайдаров, Тошкент тўқимачилик комбинатининг мастер ёрдамчиси С. О. Исаева, Тошкент олий партия мактабининг декани, экономика ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш кафедрасининг доценти Л. Г. Пантелеева, Октябрь революцияси номидаги тепловоз ремонти заводининг пўлат эритувчиси Е. А. Маршалов, «Тошкент трактор заводи» бирлашмаси партия комитетининг секретари Х. Н. Шагиев, Ўрта Осиё медицина педиатрия институтининг ректори В. М. Мажидов, 2-уйсозлик комбинатининг бўёқчиси Р. М. Саламатина, 3-автокомбинат ҳайдовчиси М. Д. Омонов, «Главташкентстрой» бошлиғи Т. Н. Набиев, Тошкент шаҳар комсомол комитетининг биринчи секретари С. Т. Алиев, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар боғлаш республика жамиятининг раиси И. Х. Тўхтахўжаева сўзга чиқдилар.

Пленумда Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов нутқ сўзлади.

Пленум муҳокама этилган масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилди.

Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди. Ўртоқ А. М. Солиҳов шаҳар партия комитети маъмурий органлар бўлимининг мудири этиб тасдиқланди.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Тошкент область комитетининг иккинчи секретари С. М. Нестеренко қатнашди.

КПСС XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг февраль ва апрель (1984 йил) Пленумлари қарорлари, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг кўрсатмаларидан республика пойтахти партия ташкилоти фаолияти учун келиб чиқадиган туб, ҳаётий муҳим проблемалар муҳокамаси Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети VI пленуми қатнашчилари диққат марказида бўлди.

Докладчи — Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг биринчи секретари У. У. Умаров ва музокарада сўзга чиққанлар партия ва давлат интизомини янада мустаҳкамлаш, кадрлар билан ишлашни яхшилаш юзасидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми якунлари асосида қўйилган вазифаларнинг муҳимлигини таъкидладилар. Бу масалалар экономика ва маданиятни ривожлантиришга, кишиларни ғоявий-сиёсий руҳда тарбиялашга партиявий таъсирнинг асосий, ҳал қилувчи йўналишларини белгилаб берди.

Коммунистик партия маркс-ча-ленинча таълимотни ривожлантириб, ўзининг бой ташкилотчилик тажрибасига таяниб омманинг онгли фаолиятига доно раҳбарлик қилмоқда, унинг куч-ғайратини етук социалистик жамиятни янада такомиллаштиришга йўналтирмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми ишида КПСС Марказий Комитети, унинг Сиёсий бюросига хос бўлган новаторлик ва ижодкорлик, ленинча иш услуби ўзининг ёрқин ифодасини топди.

Докладчи таъкидладики, КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Е. К. Лигачев нутқида, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев докладида, пленум қатнашчиларининг сўзларида партия ва давлат интизомини мустаҳкамлаш, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш юзасидан ишларнинг аҳволи ва республика партия ташкилотининг проблемалари объектив ва ҳаққоний очиб ташланди. **Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бўлиб ўтган пленумида жуда ҳаққоний, партиявий принципиаллик, талабчанлик ва ўз-ўзини танқид руҳида шундай хулосага келиндики, кўпгина партия комитетлари фаолиятида жиддий нуқсонлар ва камчиликлар бор, фаолиятимизнинг бир қатор йўналишларини қайта кўриб чиқиш ва қайта баҳолаш талаб этилади.**

Социалистик жамиятга хос бўлмаган салбий ҳодисалар, тенденциялар кўзга ташланиб қолди, кўп ҳолларда эса ўз-ўзини мақташ кайфияти ҳукм сура бошлади, коллегиаллик принципларига риоя қилинмади, танқид ва ўз-ўзини танқид деярли барҳам топди, хўжалик ва маданий қурилишнинг кўпгина соҳаларида партиявий принципиаллик ва талабчанлик сусайиб кетди. Бу хулоса Тошкент шаҳар партия ташкилотининг фаолиятига ҳам тўла тааллуқлидир.

Умуман олганда Ўзбекистон пойтахтининг экономикаси, фан ва маданияти шак-шубҳасиз, муваффақиятли ривожланмоқда. Бу ленинча миллий сиёсатнинг, барча қардош, иттифоқдош республикаларнинг, барча совет халқларининг, улуғ рус халқининг улкан ёрдами натижасидир. Бу эса айниқса табиий офатдан сўнг қайта тикланган Тошкент мисолида ёрқин кўринади.

Бу коммунистлар, ишчилар синфи, интеллигенциянинг фидокорона меҳнатидир. Улар орасида коммунистлардан — «Тошкент трактор заводи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг созловчиси М. Туропов, тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси Е. Губина, 6-қурилиш трестининг бригадири С. Котов, 5-таксопарк ҳайдовчилар бригадасининг бошлиғи М. Шангареев, кинорежиссёр Ш. Аббосов, геология ва нефть-газ конларини қидириш институти директори О. Акромхўжаев ва бошқа кўплаб кишилар бор.

Шу билан бирга деб уқтириб ўтишди пленум қатнашчилари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумида ҳаққоний таъкидлаб ўтилганидек, Тошкент шаҳар партия комитетининг, бир қатор район партия комитетларининг экономикага, маданий қурилишга ва меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашга партиявий раҳбарлик савияси партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги Пленумлари юксак талабларига, уларнинг принципиал кўрсатмаларига жавоб бермайди. Республика пойтахтини иқтисодий ва социал ривожлантиришда кўпгина жиддий нуқсонлар бор. Бу энг аввало ишлаб чиқариш ва илмий-техника потенциалидан фойдаланиш масаласига тааллуқлидир.

Беш йилликнинг ўтган йилларида асосий ишлаб чиқариш фондларининг қиймати 21,5 процентга ошди. Ишлаб чиқариш ҳажми эса бор-йўғи 16,3 процентга ўсди. Бу даврда фонд билан қуролланиш ўсишининг ҳар бир проценти ҳисобига меҳнат унумдорлигининг ўсиши ўнинчи беш йилликнинг кейинги уч йилига таққослаганда салкам 2,5 баравар пасайиб кетган.

Айниқса Акмал Икромов, Киров, Куйбишев, Ленин, Октябрь, Собир Раҳимов, Фрунзе районларида бу кўрсаткичлар кўнгилдагидек бўлмади. Ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиш суръатлари бўйича ўтган уч йил ичида беш йиллик топшириқларини умуман, Киров, Ленин, Фрунзе районларининг саноати уддалай олмагани ҳам шу билан изоҳланди. Бу йиллар ичида фонд қиймати 6 процентга камайиб кетди. Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш ёмонлашиб бормоқда. Айниқса сурп, ип газламалари, лак, иккиламчи алюминий, ёғочқипиқ плиталари, мебель, кошинлар, паст вольтли аппаратуралар, пультлар, панеллар, шчитлар, ўсимлик мойи, кондитер маҳсулотлари ва бошқа кўплаб маҳсулотлар ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш ёмонлашиб бормоқда. Биз ишлаб турган қувватлардан етарлича фойдаланмаганимиз туфайли фақат ўтган йилнинг ўзидагина 20 миллион сўмликдан зиёдроқ маҳсулотни ололмадик.

Кейинги уч йил ичида корхоналарни реконструкция қилиш ва техник жиҳатдан қайта қуроллантиришга салкам 476 миллион сўм сарфланди. Шу билан бирга таҳлил шуни кўрсатаяптики кўпгина механизациялашган, автоматлашган поток линиялардан фойдаланиш лойиҳа қувватининг ярмига ҳам етмаяпти. Бу «Средазкабель» бирлашмасига (О. Д. Семин), «Сигнал» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасига (И. Т. Соколов), агрегат заводига (В. Р. Бойжонов), «Таштекстильмаш»га (Г. А. Шарин), «Узбекхлопкомаш» бирлашмасининг машинасозлик заводига (С. П. Тетушкин) тааллуқлидир. Саноат корхоналарида автоматлашган линияларнинг смена коэффициенти 1981 йилдаги 1,7 ўрнига 1,4 га камайиб кетди.

Ёрдамчи ишлаб чиқаришни автоматлаштириш ва механизациялаш даражаси кейинги икки йил ичида 7,5 процентга пасайиб кетди. Бу эса оғир қўл меҳнатининг ҳиссаси ошишига олиб келди.

«Ўртоқ» кондитер фабрикаси (М. О. Каримжонов), «Узбексельмаш» бирлашмаси (Ў. К. Исмоилов), асбобсозлик заводи (А. Т. Тошматов), «Ташхимсельмаш» заводи (В. К. Моксянов), «Таштекстильмаш» заводи, Қурилиш материаллари саноати министрлигининг, «Главстройиндустрия»нинг, маҳаллий саноатнинг кўпгина корхоналарини реконструкция қилиш, техник жиҳатдан қайта қуроллантириш зарурати аллақачон етилган.

Пленумда таъкидлаб ўтилдики, бу корхоналарнинг раҳбарлари КПСС XXVI съезди белгилаб берган партиямиз иқтисодий сиёсатининг бош йўналишларидан бири бўлган ишлаб чиқаришни интенсивлаштиришни ҳаётга татбиқ этишга етарлича қатъият ва масъулият билан ёндошмаётирлар. Акмал Икромов, Киров, Куйбишев, Ленин, Собир Раҳимов, Фрунзе район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари бундай раҳбарларга нисбатан етарли талабчанлик кўрсатмаётирлар.

Бугунги кунда енгил саноатнинг йирик корхонаси — Тошкент тўқимачилик комбинати тўғрисида гапириш ўринлидир. Ўнинчи ва ўн биринчи беш йилликнинг ўтган йилларида у тубдан реконструкция қилинди ва техник жиҳатидан қайта қуроллантирилди. Шунингдек, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг, республика ҳукуматининг ёрдами туфайли унинг яқинида йирик турар жой массивлари, социал-маиший объектлар, мактаблар барпо этилди. Бу тадбирларга кейинги йилларда 77 миллион сўм сарфланди. Комбинатнинг асосий ишлаб чиқариш фондлари 21 процент ўсди. Бироқ, асосий маҳсулот — тайёр газламалар, ип ишлаб чиқариш пасайиб кетди.

Бу корхонанинг раҳбарлари, партия комитети қолоқлик сабабларини сийқаси чиқиб кетган баҳона билан, яъни одам етишмаётганлиги билан изоҳламоқчи бўладилар. Айни пайтда мавжуд аҳволни ўрганиш ва шаҳар партия комитети бюросида яқинда бу масалани кўриб чиқиш шуни кўрсатдики, бош сабаб уларнинг хўжалик юритишнинг интенсив методларига актив ўтиш шароитларида ишлашга тайёр эмасликлари экан.

Лойиҳалаш, реконструкция қилиш, техник жиҳатдан қайта қуроллантириш, янги технология ва дастгоҳларга ўтиш чоғида кўпгина раҳбарларнинг ишни билмасликлари, қатъиятсизликлари, лоқайдликлари, меҳнатни ташкил этишнинг прогрессив формаларидан бехабарликлари ва уни қўллай билмасликлари, яхши ишлаб чиқариш-маиший шароит яратиб беролмаганликлари, кишиларни ўз ортларидан эргаштиролмаганликлари яққол намоён бўлади. Бу борада оммавий касбдаги кадрлар резервини яратиш ва тайёрлаш унутиб қўйилган. Комбинатнинг ҳунар-техника билим юртларида ана шу мақсадлардан ёмон фойдаланиляпти. Унда 1850 ўрин мавжуд бўлсада, бор-йўғи 1200 ўқувчи таълим олмоқда.

Асосий ва ҳал этувчи соҳа чамаси партия комитети (У. С. Султонова) томонидан ўз ҳолига ташлаб қўйилган экан. Фрунзе район партия комитетининг секретарлари С. А. Хўжаева ва Е. А. Прудников хўжалик юритишнинг интенсив методлари кўникмаларини раҳбарларга ўргатиш, партия ташкилотининг муҳим иқтисодий ва социал вазифаларни ҳал этишга ёндошишдаги масъулиятини ошириш бўйича ташкилотчилик ва сиёсий ишлар ўрнига амалда уларнинг ишини қилиш билан машғул бўлганлар.

Шаҳарнинг бир қатор бошқа корхоналарида ҳам меҳнатнинг социал-маиший шароитларида, кишиларни тарбиялашда худди шундай нуқсонлар мавжуд. Бу проблемаларни ҳал этиш учун раҳбарлардан янада қатъий талаб этиш, партия ва жамоат ташкилотлари томонидан уларга талабчанликни кучайтириш, уларнинг ҳисоботларини тез-тез меҳнат коллективлари йиғилишларида эшитиб туриш зарур.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси шаҳар саноатининг план интизомига риоя қилиши ва шартнома мажбуриятлари бўйича маҳсулот етказиб беришнинг бажарилиши тўғрисидаги масалани кўриб чиқди. Бу бежиз эмас, албатта. Тошкентнинг барча районлари ва умуман шаҳар бўйича партиямизнинг ана шу асосий талабларидан бирининг бажарилиши таъминланмаяпти. Уни 48 корхона бажармаяпти. Ҳолбуки, уларнинг кўпчилиги буюртма берилмаган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳисобига планни ялпи ҳажм бўйича бажаришни таъминлади.

Шаҳар саноати сифатнинг олий категориясидаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш планини бажармаяпти. Фрунзе райони буни муттасил уддалай олмаяпти. Чилонзор ва Акмал Икромов районларининг корхоналари қолоқликка йўл қўймоқдалар. Ахир, уларнинг кўпчилиги кенг истеъмол буюмлари-ку. Шунинг учун ҳам бу партия ташкилотларининг алоҳида диққат-эътиборини ва ишнинг шу соҳасида раҳбарларнинг интизоми ва масъулиятини оширишни талаб этади.

Партия планларга тузатиш киритишни ярамас практика сифатида қоралади. Бироқ, яна биринчи ярим йилликда сохта обрў қозониш мақсадида «Средазкабель» бирлашмаси, экскаватор, «Таштекстильмаш», санитария-техника ускуналари заводлари, ёғ-мой комбинати ва бошқа корхоналарнинг раҳбарлари — коммунистлар планни камайтириш мақсадида унга тузатиш киритишди.

План интизомига риоя қилишдаги бу ва бошқа нуқсонлар Куйбишев, Фрунзе, Ҳамза район партия комитетлари, шу коллективларнинг бошланғич партия ташкилотлари томонидан назорат ўрнатилмаганлиги натижасидир. Бу уларнинг ишидаги паст техника-иқтисодий кўрсаткичлар билан муроса қилиш оқибатидир.

Бунда биз шаҳар план комиссияси, унинг раиси Ш. М. Ҳожимуротовнинг принципсизлиги гувоҳи бўлиб турибмиз. Улар партиянинг бош талабларидан бири бўлган план интизомини такомиллаштириш ва мустаҳкамлаш учун актив кураш олиб боришмаяпти.

Биз фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисида кўп гапирамиз. Бироқ иш умумий гап-сўзлардан нарига ўтмаяпти. Айниқса, бу бизнинг ишлаб чиқариш, илмий-техника потенциалимизнинг универсал пахта териш машиналари, янада кучлироқ энергия билан қуролланган тракторлар, ғўзага ишлов берувчи перспектив комплекс машиналар ва қуроллар яратишни жадаллаштириш, замонавий кийим-кечак, пойафзал, мебель, озиқ-овқат маҳсулотлари, уй-рўзғор буюмларини серияли ишлаб чиқаришга тайёрлаш ва киришиш сингари етакчи йўналишларига тааллуқлидир. Иш шунгача бориб етдики, «Таштекстильмаш» заводи маҳсулотларининг муайян қисмини ҳеч ким олмай қўйди. Харидоргир ва тармоқнинг ҳозирги ривожи талабларига жавоб берувчи прогрессив янги дастгоҳлар ишлаб чиқаришга эса коллектив шай эмаслиги маълум бўлиб қолди.

Пленумда таъкидлаб ўтилганидек айни пайтда эса район партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари бу нуқсонлар учун раҳбарлардан қатъий талаб қилмаётирлар, ишлаб чиқаришдаги турғунлик ва консерватизм билан муросасозлик қилмоқдалар.

Ижтимоий ишлаб чиқариш фаолиятимизнинг ҳажми ва миқёслари тобора ўсиб бораётгани бугунги кунда транспордек муҳим тармоқ ишига тубдан қайта баҳо беришни талаб этмоқда.

Тошкент темир йўл узелини ривожлантириш асоссиз суратда чўзиб юборилди. Бу бутун ишлаб чиқариш ва илмий-техника потенциали фаолиятининг бир маромда боришига, аҳолига пассажир хизмати кўрсатилишига салбий таъсир этмоқда. Йўл бўлимининг коммунист раҳбарлари — А. А. Абдуллаев ва Ю. З. Перельманлар бу масалада ташкилотчилик жиҳатидан журъатсизлик қилмоқдалар, бу жиддий нуқсонларга барҳам бериш юзасидан зарур чораларни кўрмаётирлар. Партия комитети ва унинг секретари В. П. Бондаренко партия ва ҳукумат директивалари улар томонидан қандай бажарилаётганлигини бўш назорат қилмоқда. Меҳнаткашларнинг кўплаб ва тобора ошиб бораётган шикоятларига қарамай электр ва автомобиль пассажир транспорти ишида туб ўзгариш бўлмаяпти.

Шаҳар партия комитетининг бюроси бу хизматларнинг раҳбарларига ҳаракатдаги составдан қониқарсиз фойдаланилаётганлигини, ҳаракат графиги оммавий суратда бузилаётганлигини, хизмат кўрсатиш маданияти савиясининг пастлигини, давлат транспорт воситаларидан шахсий мақсадларда фойдаланилаётганлигини бир неча бор кўрсатиб ўтган эди. Пленумда ишда жиддий нуқсонларга йўл қўйган «Главташпассавтотранс» бошлиғи Ж. А. Шораҳмедов, трамвай-троллейбус ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи В. П. Загуменновларнинг фаолиятига принципиал баҳо берилди.

Пленум таъкидладики, шаҳар Совети ижроия комитетининг раҳбарлари, шу жумладан, Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Ш. Р. Шоабдураҳимов ҳам талабчанлик кўрсатмаётир, шаҳар Совети қабул қилган қарорларни доимий депутатлик комиссияси ёрдамида бажаришни ёмон назорат қилмоқда ва ташкил этолмаяпти. Ҳолбуки, бундай қарорлар анчагина бор. Идора автотранспортларидан пассажирларни ташишда фойдаланиш, актив ишлаб чиқариш фаолияти зоналарида, янги йирик турар-жой массивларида йўлларни ва трамвай-троллейбус маршрутларини ривожлантириш шулар жумласидандир.

Докладчи ва сўзга чиққанлар шу нарсани айтиб ўтдиларки, ягона сиёсий кунларда меҳнаткашлар билан учрашувлар, уларнинг саволлари, партия ва совет органларига тушаётган ариза ва хатлари шундан гувоҳлик бериб турибдики, ишчилар синфи, инженер-техник ходимлар, илмий ва ижодий интеллигенция бизнинг хўжасизликка, талон-тарож қилишга, тартибсизликка, бир қатор саноат, транспорт корхоналари раҳбарларининг масъулиятсизлигига қарши курашимиз натижаларини диққат билан кузатиб бормоқдалар ва қатъий чоралар кўрилишини талаб этмоқдалар. Албатта шундай қилиш зарур.

Шаҳар партия комитети ўзининг иш услубини тубдан яхшилаши, бошланғич партия ташкилотларининг фаолияти билан кўпроқ қизиқиши, топширилган иш соҳаси учун кадрлар масъулиятини ошириши нуқсонларга эса муросасиз бўлиши зарур.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми барча партия комитетларига капитал қурилишига раҳбарликни жиддий яхшилаш вазифасини юклади.

Беш йилликнинг ўтган уч ярим йили якунлари шуни кўрсатиб турибдики, деб таъкидлади докладчи ва музокарада сўзга чиққанлар, бу борада жуда кўп нуқсонлар, жиддий хато ва камчиликлар бор. Шаҳарда шу беш йилликда асосий фондларни ишга тушириш планлари бирор марта ҳам бажарилмади. Тўқимачилик комбинатида, «Узбексельмаш», В. П. Чкалов номидаги авиация ишлаб чиқариш бирлашмаларида ишлаб чиқариш қувватларини фойдаланишга топшириш муддатлари бир неча бор бузилди. Аҳоли Октябрь районидаги резина-техника буюмлари заводи, йигирув фабрикаси, Сергели районидаги электр-механика заводи объектлари қурилишини «туя гўшти еган қурилишлар», деб атади.

Тошкент аҳолисининг анчагина қисми Эски шаҳарнинг ҳеч қандай коммунал хизматга эга бўлмаган қадимий кварталларида яшаб келмоқда. Беш йилликнинг ўтган йилларида 340 минг квадрат метр турар жойлар фойдаланишга топширилмади. Мактаблар, касалхоналар, савдо корхоналари, автомат телефон станцияларини фойдаланишга топшириш планлари бажарилмади. Чала қурилишлар ҳажми анчагина бор. У умумий иш ҳажмининг салкам 80 процентини ташкил этади. Айни вақтда эса шу давр ичида йирик маъмурий, ҳали кутиб туришимиз мумкин бўлган серхаражат объектлар қуришга катта куч сарфланди.

Оммавий турар жой қурилиши объектлари, айниқса 2,4-уйсозлик комбинати қураётган объектлар сифати ҳамон паст. Янги уйларга кўчиб кирганларнинг кўпчилиги уларни ремонт қилишга мажбур бўлмоқдалар.

Ташкилотларнинг тўртдан бир қисми иш планларини уддалай олмаяпти. Шу беш йилликда «Главташкентстрой», «Ташпромстрой» объектларида «Промвентиляция», «Узэлектромонтаж», «Сталмонтаж», «Тепломонтаж» ва 93-трестнинг кўплаб ташкилотлари топшириқларни амалда бирон марта ҳам уддалай олмади.

2-уйсозлик комбинати йилдан-йилга турар жойлар ёнидаги ёрдамчи биноларни ишга тушириш планларини барбод қилиб келмоқда. Бу объектларда савдо, маиший хизмат, соғлиқни сақлаш корхона ва ташкилотлари, омонат кассалар жойлашиши керак эди. Пленумда 2-уйсозлик комбинати раҳбарлигини мустаҳкамлаш зарурлиги тўғрисидаги масала кескин қўйилди. Шу коллективнинг раҳбарлари Ю. Н. Винтовкин ва А. В. Кильдюшев ўртоқларга принципиал баҳо берилди.

(Давоми 2-бетда).

ПАРТИЯ БЕЛГИЛАГАН ЙЎЛДАН

(Давоми. Боши 1-бетда).

Шу беш йилликнинг ўтган йилларида меҳнат унумдорлигини ўстириш суръатлари плани бажарилмаётир. Бунинг устига у иш ҳақининг ўсиш суръатларидан анчагина ортда қоляпти. Айниқса, «Главташкентстрой»нинг бўлинмаларида — 3-қурилиш трестида, 2-«Отделстрой»да, «Строймеханизация» трестида, 2-уйсозлик комбинатида, «Ташпромстрой» бирлашмасининг 1- ва 57- қурилиш-монтаж бошқармаларида, «Сталмонтаж» ва «Энергомонтаж» монтаж бошқармаларида шундай ҳол содир бўлмоқда.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1983 йил) Пленуми плансиз объектлар қуриш практикасини қоралади, қурилишда план интизомига қатъий риоя қилиш тўғрисида жиддий огоҳлантирди. Бироқ, баъзилар бу партиявий талабни бузмоқда. Фақат шу йилнинг ўзидагина 159-қурилиш тресги салкам 600 минг сўмлик пландан ташқари иш бажарди. Парк зонаси шу жумлага киради. 153-трест ОСААФ гаражида, «Ватан» кинотеатрида, метронинг «Чилонзор» станциясида пландан ташқари ишларни бажарди. Инженерлик-лаборатория корпуслари, ахборот-ҳисоблаш марказлари ниқоби остида маъмурий бинолар қуриш давом этмоқда, айрим ҳолларда эса ҳатто турар жой қурилиши маблағларидан ҳам ана шу мақсадларда фойдаланилмоқда.

Акмал Икромов районида ётоқхона ниқоби остида район Ички ишлар бўлимининг маъмурий биносини қуришга уринишяпти. Чилонзор районида эса инженерлик-лаборатория корпуси ниқоби остида гўшт-сут саноати министрлигининг биноси барпо этилмоқда.

Киров, Чилонзор, Акмал Икромов, Ленин, Октябрь районларининг партия комитетлари бундай объектларни тез орада текширишлари ва плансиз объектлар, маъмурий биноларни қуриш ишқибозларини партия Уставига биноан қатъий жавобгарликка тортишлари зарур.

«Главташкентстрой» бошлиғи Т. Н. Набиев, «Ташпромстрой» бирлашмасининг бош директори М. Н. Абдуллаев, Монтаж ва махсус қурилиш ишлари, Қурилиш министрликларининг коммунист раҳбарлари А. И. Клеблеев, Отабоев, шаҳар план комиссиясининг раиси Ш. М. Ҳожимуротов, қурилиш банки шаҳар идорасининг бошқарувчиси А. Мархаев, уларга бўйсунувчи бўлинмаларнинг раҳбарлари ва партия ташкилотлари, деб таъкидлади докладчи ва сўзга чиққанлар, қурилишдаги ишларнинг аҳволи, давлат ва план интизомининг қўпол бузилишлари, хўжасизлик, тартибсизликка нисбатан ўзларининг шахсий партиявий масъулиятларини оширишлари зарур.

Пленум район партия комитетларининг секретарларидан — биринчи навбатда А. М. Сергеев— Киров райони, Б. Қ. Алиев — Куйбишев райони, О. С. Расулов — Октябрь райони, Б. Т. Турик — Сергели райони, Ф. Н. Нажмитдинов — Ҳамза районидан капитал қурилишда жиддий тартиб ва қатъий интизом ўрнатиш юзасидан зарур чоралар кўришни талаб этди.

Пленумда шу нарса таъкидлаб ўтилдики, шаҳар халқ контроли комитети, энг аввало, унинг раиси Ф. Н. Назруллаев капитал қурилишда интизомни бузувчиларга қарши етарлича принципиаллик ва қатъият кўрсатмаётир.

Докладчи ва сўзга чиққанлар шуни айтиб ўтишдики, Тошкентни ва шаҳар атрофи зоналарини ривожлантиришнинг бош плани тўғрисидаги Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорини бажариш қониқарсиз бормоқда. Бу эса «Ёшлик» журнали ҳаққоний ёритганидек экологик ситуациянинг бузилишига, табиатда қайтариб бўлмас жараёнлар рўй беришига олиб келди.

Шаҳарнинг бош архитектори С. Р. Одилов, «ТашНИИПИгенплан» институтининг директори Ф. Ю. Турсунов, «ТашЗНИИЭП» институтининг директори Ҳ. А. Асомовлар назорат қилишнинг катта ҳуқуқларига эга бўла туриб, Тошкентни ривожлантиришнинг бош плани кўпгина асосий бандларини амалга оширишда ташаббускорликни, қатъиятни йўқотиб қўйганлар, бунга бефарқлик билан қарамоқдалар.

Капитал қурилишдаги, шаҳар хўжалигидаги жиддий нуқсонлар, мутаносибликнинг бузилиши ва фойдаланилмаётган резервлар тўғрисидаги масалага эътиборни қаратиб, пленум қатнашчилари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети зиммасига юкланган катта масъулият ҳақида гапирдилар. У ҳамма вақт ҳам ишларнинг аҳволини яхшилаш юзасидан таъсирчан чоралар кўрмаяпти, раҳбарларга етарлича талабчанлик кўрсатмаяпти. Бир қатор ҳолларда шаҳарни ривожлантиришнинг бош проблемаларини чуқур анализ қилиш таъминланмаётир ва уларни ҳал этиш бўйича тадбирлар кўрилмаётир.

Бу нуқсон шак-шубҳасиз партиявий раҳбарликнинг бўшашиб кетганлиги, қурилишлар бошланғич партия ташкилотларининг, айниқса кадрларни танлаш ва тарбиялашдаги роли пасайиб кетганлигининг тўғридан-тўғри оқибатидир. Бунинг натижасида эса ҳозирги пайтда қурилиш-монтаж бошқармалари раҳбарларининг 30 проценти махсус олий маълумотга эга эмас. Уларнинг кўпчилиги партиясиздир. Раҳбарларнинг бу звеноси билан — улар сони бизда 600 кишидан ошади — кўпгина партия ташкилотлари амалда иш олиб бормаётирлар. Буни уларга олдин берилган характеристикалар бўйича бошланган муҳокама ва суҳбатлар яққол кўрсатиб турибди.

«Ташпромстрой» бирлашмаси, «Промвентиляция», «Таштрансспецстрой», 1-«Отделстрой», 2-«Отделстрой» трестлари, уларнинг бўлинмалари, «Энергомонтаж» монтаж бошқармасининг кўпгина раҳбарлари КПСС Марказий Комитетининг июнь ва декабрь (1983 йил), февраль ва апрель (1984 йил) Пленумлари қарорларини бажариш юзасидан ўз вазифаларини етарлича аниқ-равшан тасаввур қилмаяптилар, иқтисодий экспериментнинг моҳиятини тушунмаётирлар, меҳнатни ташкил этишнинг янги формаларига мурожаат этмаётирлар, ўзларига талабчанлик қилмаяптилар.

Асосий вазифадан — кадрларни чиниқтириш, уларни топширилган иш учун юксак масъулият руҳида тарбиялашдан узоқлашиш, қурувчилар коллективларида интизом ва уюшқоқликни мустаҳкамлаш учун талабчанлик, тадбиркорликнинг йўқлиги, деб таъкидлади докладчи ва сўзга чиққанлар, шаҳар партия комитети ва кўпгина район партия комитетларининг нотўғри раҳбарлик методлари натижасидир. Кадрлар билан қизғин иш олиб бориш, фаолият натижаси учун уларнинг масъулиятини ошириш ўрнига улар оператив йиғилишлар, турли штабларда мажлисбозлик қилиш билан машғул бўлганлар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ К. У. Черненконинг кўрсатмаларидан келиб чиқиб ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумида таъкидлаб ўтилганидек, пленум партия ташкилотлари зиммасига қурилиш ишлаб чиқаришидаги нуқсонларга қатъиян барҳам бериш, қувватларни ҳамда биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган объектларни ишга туширишга, куч ва воситаларни максимал даражада сафарбар этиш, 1985 йилда ишга тушириладиган объектларда қулай шароитлар яратиш, турар жойлар ва социал-маиший объектлар қурилиши устидан партиявий назоратни кучайтириш вазифасини юклади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленумидан буён қарийб бир ой вақт ўтди. КПСС Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Е. К. Лигачевнинг танқидидан, пленум қарорларидан хулосалар чиқарилди. Комиссия тузилди. У турар жой ва социал-маиший қурилиш ҳажмини кўпайтира бориш ва сифатини анча ошириш, XII ва XIII беш йилликлар мобайнида айниқса Эски шаҳарда асосан кўҳна, истиқомат қилиш учун яроқсиз бўлиб қолган турар жой фондини тугатиш юзасидан тадбирлар ишлаб чиқди. Эндиликда ана шу йўналишдаги куч-ғайратни активлаштириш муҳимдир.

Пленум қатнашчилари шунга эътиборни қаратишдики, юксак интизом, уюшқоқлик ва тартиб йўқлиги шаҳар халқ хўжалигига ҳамон катта йўқотишлар олиб келаяпти.

Гарчи шаҳарда ҳозирги пайтда кўрилаётган чоралар натижасида маълум ижобий ўзгаришлар юз бераётган бўлса ҳам, прогуллар, бекор туриш ва маъмуриятнинг рухсати билан ишга келмаслик натижасида иш вақтининг йўқолиши юқорилигича қоляпти. Фақат ўтган йилнинг ўзида бундан кўрилган зарар 24 миллион сўмни ташкил этди.

Пленумда халқ хўжалиги комплексларини ривожлантиришда илмий потенциалга катта аҳамият берилаётганлиги таъкидланди. Шаҳарда 83 академик ва соҳа илмий-тадқиқот институтлари, 18 олий ўқув юрти, кўп сонли лойиҳалаш ва конструкторлик ташкилотлари ишлаб турибди.

Уларнинг аксарияти иши бугунги кунда бизни қаноатлантирмайди. Ўзбекистон Компартияси XVI пленуми ва область партия комитети IV пленуми қатнашчилари томонидан ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими адресига адолатли ва қаттиқ танқид айтилди. Бироқ партия ташкилоти (секретари Сиддиқов) пленумлар қатнашчиларининг танқидий мулоҳазаларини амалга ошириш учун ҳозиргача тезкорлик билан таъсирчан чоралар кўрмади. Пленум Киров район партия комитети бу партия ташкилоти ишига раҳбарликни зудлик билан кучайтириши кераклигига эътиборни қаратди.

Икки йил муқаддам шаҳар партия комитети бюроси ўз мажлисида пахта целлюлозаси химияси ва технологияси институти фаолиятини кўриб чиққан эди. Илмий самарадорликнинг пастлиги, раҳбарликдаги жиддий нуқсонлар учун институт директори Ҳ. Усмонов вазифасидан бўшатилганди. Бу коллектив фаолиятини ўрганиш шуни кўрсатяптики, бу ерда илмий ишлар самарадорлигида ҳамон сезиларли ўзгариш бўлгани йўқ. Пленумда таъкидланганидек, бунга бошланғич партия ташкилоти (секретари Д. Тиллахўжаев), Куйбишев район партия комитети (секретари Б.Қ. Алиев) айбдордир.

Бундан 30 йил муқаддам Тошкентда металл кукунидан дастлабки буюмлар тайёрланганди. Барча машинасозлик корхоналари металлургиядаги бу йўналишни ривожлантиришдан ғоят манфаатдор. Механика ва биноларнинг сейсмик чидамлилиги институтида мана икки йилу саккиз ойдан бери махсус лаборатория мавжуд. Бироқ, бу лаборатория фундаментал тадқиқотларга ҳам, уларни жорий этишга ҳам хеч бир янгилик киритгани йўқ. Ходимларнинг иш ҳақи учун 60 минг сўм сарфланди, лекин лаборатория ҳамон дастлабки ташкилий босқичда турибди. Пленум институт директори Т. Жўраев, лаборатория мудири У. А. Арслоновнинг ана шу хилдаги иш услубини қоралади ва бошланғич партия ташкилотини илмий-тадқиқотлар самарадорлигини ошириш мақсадида маъмурият фаолиятини назорат қилиш ҳуқуқидан кенг фойдаланишга даъват этди.

Бошқа илмий муассасалар партия ташкилотлари ишида ҳам жиддий нуқсонлар бор. Кўпинча таъсирчан партия назорати ўрнатиш, коммунистларнинг фан ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш муддатларини қисқартириш ва самарадорлигини ошириш учун масъулиятни кучайтириш, илмий кадрлар тайёрлашни яхшилаш ўрнига улар бир-бирларини мақташ билан шуғулланадилар, бир-бирларининг устиларидан шикоятбозлик қиладилар, ходимнинг илмий фаолиятидаги, шахсий хулқ-атворидаги мавжуд камчилик ва нуқсонларини партиявий принципиал баҳоламайдилар?

Рус тили ва адабиёти институтининг илмий ишлар бўйича проректори К. И. Диева ўз лавозимидан фойдаланиб, эрининг институт аспирантурасига киришига кўмаклашди, икки марта уни аттестациядан ўтказишда раислик қилди. Диеванинг тавсиясига биноан бунга қадар СССР Ички ишлар министрлигининг Тошкент олий мактабидан педагогик фаолият билан шуғулланишга маънавий ҳуқуқдан маҳрум бўлганлиги муносабати билан бўшатилган Х. Розиқов шу институт кафедрасига мудир этиб тайинланди. Диева вазифасидан бўшатилди ва партиявий жавобгарликка тортилди.

Шаҳар халқ хўжалигидаги кўпгина илмий коллективлар фаолиятидаги ишнинг аҳволи, деб таъкидланди пленумда, хотиржамликка берилишга асос бўлмайди. У шундан гувоҳлик берадики, партиявий раҳбарлик даражаси КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1983 йил), февраль ва апрель (1984 йил) Пленумлари қарорларига, ўртоқ К. У. Черненконинг кўрсатмаларига мувофиқ эмас.

Пленум шаҳар партия комитети, район партия комитетлари бюролари олдига партиявий иш таъсирчанлигини ошириш, иқтисодий ўсиш суръатларини юксалтириш, илмий-ишлаб чиқариш кучларидан, барча ички резервлар ва имкониятлардан янада тўлароқ фойдаланишга эришиш бўйича аниқ тадбирлар белгилаш вазифасини юклади.

Докладчи ва пленумда сўзга чиққанлар шуни таъкидлашдики, кўпгина меҳнаткашлар шаҳар партия комитети, район партия комитетлари, район ижроия комитетларига мурожаат қилиб, масъулиятли лавозимлар ишониб топширилган кишилар томонидан йўл қўйилган салбий ҳодисалар, вазифасини суиистеъмол қилиш, ошириб ёзиш ва кўзбўямачиликлар тўғрисида совет қонунлари, социалистик турмуш ва партия ахлоқи нормалари бузилаётганлиги тўғрисида ғазабланиб ёзишмоқда.

Шаҳар партия комитети бюроси алдамчилик ва ошириб ёзиш йўлига ўтганларга қарши партия талаблари асосида қатъият билан кураш олиб боряпти. Худди шунинг учун «Ўзбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасининг собиқ бош директори Р. К. Нодиров, «Химчистка» фабрикаси директори В. Г. Скрипка, монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрининг собиқ ўринбосари А. Ўринбоев партиявий жавобгарликка тортилдилар ва лавозимларидан бўшатилдилар.

Лекин, бу тадбирлар пленумда таъкидлаб ўтилганидек, етарли эмаслиги яққол кўриниб турибди. Бу йил яна тўқимачилик комбинатида (директори О. С. Соқиев), «Таштекстильмаш» заводида (бош инженери Г. А. Шарин) ошириб ёзишлар фош этилди. «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасида ҳам катта қўшиб ёзишлар аниқланди.

Кўпгина қурилиш ташкилотлари ва буюртмачи корхоналарнинг раҳбарлари ҳам алдамчилик ва ошириб ёзиш сингари ярамас услубдан холи эмаслар. Бу биринчи навбатда «Главташкентстрой» раҳбарларига, айниқса, бошлиқ ўринбосари Э. Р. Шахназаровга тааллуқлидир. Улар учун уйларни чала ҳолда топширишга уриниш одат тусига кириб қолган.

Бунинг ижтимоий хавфи шундаки, у сиртдан ҳамма нарсани сип-силлиқ қилиб кўрсатибгина қолмай, балки жиддий иқтисодий ва маънавий зарар етказади. Алдамчилик, нопоклик, растрата, социалистик мулкни ўғирлаш сингари зарарли ҳодисаларнинг кўпайиши учун қулай замин яратади. Фақат ўтган йилнинг ўзида ички ишлар органлари кўпгина қоидабузарларни аниқладилар. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги механизация ва автотранспорт бошқармасининг собиқ бошлиғи Зиямуҳамедов, «Ташгорпрокатразнобит» бирлашмасининг собиқ директори Қурбонов, «Ташгалантерейторг»нинг собиқ директори Рауфхўжаева социалистик мулкни ўғирлаш билан шуғулланишган.

Қурилишларда кўплаб давлат мулки, буюмлар ва материаллар ўғирланаётганлиги пленумда айтиб ўтилди. Бугунги кунда шуни тез-тез кузатиш мумкинки, хусусий секторда қурилиш майдонларидан ўғирланган бетон, ёғоч материаллар, дурадгорлик буюмлари талон-тарож қилинмоқда.

Хўжасизлик натижасида кўрилган зарар фақат «Главташкентстрой»нинг 10 та трестининг ўзида ўтган йили 11 миллион сўмни, «Ташпромстрой»да 2,7 миллион сўмни ташкил этди.

Пленум қатнашчилари таъкидлашдики, бунга ва салбий кўринишларга қарши муросасиз кураш олиб бориш ва тартиб ўрнатиш, ҳеч шубҳасиз, давлат турар жой қурилиши ҳажмини ошириш имконини беради. Бироқ, коммунист Т. Н. Набиев бош бўлган «Главташкентстрой» раҳбарияти, шаҳар халқ контроли комитети раиси Ф. Н. Назруллаев, Ички ишлар бошқармаси бошлиғи Э. А. Абдуллаев, шаҳар прокурори Ф. Қ. Фозилов бундай тоқат қилиб бўлмайдиган ҳолларга қарши кураш олиб бормаётирлар.

Социалистик мулкка хўжасизларча муносабатда бўлаётган раҳбарларни жавобгарликка тортишни партия органлари талаб қилиб турган бир пайтда баъзан уларнинг кўплаб ҳомийлари ва ҳимоячилари топилаётир. Масалан, 1-пардозлаш тресги, «Ташпромстрой»нинг 57-қурилиш-монтаж бошқармаси раҳбарлари билан шундай ҳол рўй берди.

Порахўрлик шаҳар ижтимоий ҳаётидаги шармандали ҳол бўлиб қоляпти. У қулоч ёйди. Материал ва товарларни фондсиз берганлик, беморни шифохонага ётқизганлик, абитуриентга ижобий баҳо қўйганлик учун пора оладилар. Тошкент автомобиль йўллари институти ўқитувчилари М. Р. Шамсиев, А. Мажидов, Октябрь район санитария-эпидемиология станцияси бўлим мудири К. Аюпов порахўрликлари учун жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Энди бунга барҳам бериш керак, деб таъкидлаб ўтишди пленум қатнашчилари. Бундай салбий ҳодисаларга қарши аёвсиз кураш олиб бориш ва бу ишга район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари бошчилик қилишлари лозим.

Пленум шаҳар партия комитети бюроси, район партия комитетлари, партия ташкилотлари зиммасига партия ҳаёти ленинча нормаларига оғишмай риоя қилиш бўйича ташкилотчилик, оммавий-сиёсий ишларни тубдан яхшилашга эришиш вазифасини юклади. Бунда савдо, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳалари алоҳида эътиборни талаб этади.

Маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси ва унинг корхоналари мана учинчи йилдирки, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш планини уддалай олмаяпти. Бошқарма раҳбарлари капитал қурилиш ҳисобига тармоқни ривожлантиришдек муҳим участкани ҳам ўз ҳолига ташлаб қўйишган.

Шаҳар партия комитети бюроси М. З. Зуфаровни бу соҳага йўллаб, соҳани кўтаради, деб ўйлаганди. Бироқ ҳозирча бундай бўлмаяпти.

Шаҳардаги кўпгина савдо тармоқларида харидорларга маҳсулот сотаётганда харидор ҳақидан, тароздан уриб қолиш, камёб буюмларни яшириб қўйиш давом этмоқда. Савдо Бош бошқармаси, унга қарашли ташкилотлар тартибни йўлга қўйиш учун тадбирлар белгиламаётганлиги, назорат бўшлиги сабабли шундай бўляпти. Шаҳар савдо ташкилотларида кадрларни танлаш ленинча принциплар бузилганлиги, тарбиявий ишлар бўшашиб кетганлиги, хўжасизлик, йирик ҳажмдаги талон-тарож ва камоматлар юз бераётганлиги учун Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети савдо Бош бошқармасининг бошлиғи Н. Аҳмедов вазифасидан бўшатилди, бошқарманинг бир қатор коммунист раҳбарлари жиддий партиявий жазо олдилар.

Колхоз бозорларининг иши шаҳар аҳолисининг жиддий эътирозига сабаб бўлмоқда. Бу ерда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан чайқовчилик қилиш авжига чиқяпти, бу маҳсулотлар кўп бўлган шароитда ҳам нархлари қимматлигича қоляпти. Буларнинг ҳаммаси давлат мева-сабзавот маҳсулотлари савдоси системасидаги камчиликлар оқибатида юз беряпти. «Ташплодоовощ» бирлашмаси магазинларининг реал рақобат қилолмаслиги туфайли бозордагилар маҳсулотини айтганига сотяпти. «Ташплодоовощ» бирлашмаси раҳбарлигидан (Ю. Ш. Ражабов) бу масалаларни ҳал этишда катта қатъият, ташаббускорлик, уюшқоқликни кутамиз, деб таъкидлади докладчи.

Пленум мева-сабзавот хўжалиги министри ўринбосари коммунист С. С. Исломовдан ишониб топширилган участкада иш услуби ва методини қатъий ва тубдан ўзгартиришни талаб этди, ундан шундай деб сўради: нега томорқачи бозорга юксак сифатли мева-сабзавот маҳсулотлари келтириш вазифасини муваффақиятли ҳал этади-ку, айни пайтда ихтисослашган совхозларга, автотранспортга, мева-сабзавот базалари ва совитиш мосламаларига эга бўлган министрлик ташкилотлари бу вазифани кўп ҳолларда ҳал этишга қодир эмас?

Бундай ҳолларга қатъий барҳам бериш лозим. Бу участкага жавоб берувчи Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари С. Г. Любишин шаҳар партия комитети бюросида унга қайта-қайта кўрсатиб ўтилганидек, савдо ва умумий овқатланиш тармоқларида қатъий тартибни йўлга қўйиши лозим.

Пленумда таъкидланганидек, Марказий Комитет, область партия комитети ёрдами билан назоратни кучайтириш ҳисобига ҳозир баъзи бир ижобий силжишлар юз беряпти. Лекин бу фақат ишнинг бошланишидир. Келгусида шаҳар аҳолисини гўшт, сут маҳсулотлари, сабзавот, мева, картошка маҳсулотлари билан янада тўлароқ ва сифатли таъминлаш билан жиддий шуғулланиш лозим. Зотан бу ишда кўпгина камчиликлар ва ноҳақликлар бор. Партия Марказий Комитети ҳақли равишда бунга эътиборни қаратди.

Пленумда таъкидлаб ўтилганидек, шаҳарда номақбул аҳвол юзага келяпти, бу сўзсиз Ички ишлар бошқармаси, шаҳар прокуратураси жамоат ташкилотлари, шу жумладан кўнгилли халқ дружиначилар ишидаги жиддий камчиликлар натижасидир. Бу бир қатор ҳуқуқ-тартибибот органларимизнинг ишга юзаки, баъзида бюрократларча фаолияти натижасидир.

Шаҳар суди раиси С. С. Салимов гражданка З. Муртазаевага, гражданка Л. И. Мельниковага муносабатда сансалорликка йўл қўйганлиги, уларнинг уй-жойга бўлган ҳуқуқни инобатга олмаганлиги, гражданка Х. С. Йўлдошеванинг мулкини бўлишда социалистик қонунчиликни бузганлиги тўғрисида докладда мисоллар келтирилди. У гражданлар Афанасьев, Турьевская, Ҳайдаровларни кўчириш тўғрисидаги суд ҳукми ижро этилди деб, ахборот бериб, шаҳар партия комитетини чалғитди.

Яқиндагина шаҳар партия комитети бюроси Чилонзор, Октябрь район Советларининг ижроия комитетлари, шаҳар Совети ижроия комитети раҳбарлари Н. А. Деҳқонхўжаев, М. Аъзамов, В. И. Беркович, Г. М. Саркисов томонидан турар жой қонунчилиги қўпол равишда бузилганлиги, бир қатор ҳолларда эса уй-жой фонди тўғридан тўғри талон-тарож қилинганлигига доир кўпгина фактларни очиб ташлаган бир вазиятда бунга асло тоқат қилиб бўлмайди, яъни турар жой қонунчилигини ҳимоя қилишга даъват этилган шахсларнинг ўзи социал ноҳақликка йўл қўйганлар, деб таъкидлади докладчи.

Пленум шаҳардаги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари зиммасига партия ташкилотларига, жамоатчилик кучига таяниб, янада активроқ ҳаракат қилиш, бу ишни кенгайтириш, унда меҳнат коллективлари ролини ошириш вазифасини юклади.

Иқтисодий ривожланишдаги, ижтимоий ҳаётдаги кўпгина камчиликлар идеологик, оммавий-сиёсий ишлардаги нуқсонлар билан боғлиқ. Бу соҳада дабдабабозлик, маддоҳлик қилиш ҳоллари бартараф этилмаган. Унинг ҳужумкорлиги ва таъсирчанлиги етарли даражада ошмаётир.

Пленум шаҳар партия комитети, унинг пропаганда ва агитация бўлими, район партия комитетлари марксча-ленинча ўқув мазмунига ҳали чуқур кириб бормаётганлигига, коммунист раҳбарларнинг ғоявий-назарий савияларини ошириш учун уларга нисбатан етарлича талабчанлик кўрсатмаётганлигига, ўқишнинг кадрларни олинган билимларни амалий фаолиятда, меҳнаткашлар ўртасидаги сиёсий ишда ижобий фойдаланиш маҳорати билан қуроллантиришга эришмаётганлигига эътиборни қаратди.

Айниқса, ёшларни интернационализм ва ватанпарварлик руҳида тарбиялашда, буржуазия идеологиясi ва ахлоқига қарши, одамларнинг онги ва хулқидаги сарқитларга, истеъмолчилик психологиясига, эски зарарли одатлар ва анъаналарга қарши кураш иши етарли даражада конкрет эмас.

Пленум таъкидлаб ўтдики, шаҳар партия комитети бўлимлари, район партия комитетлари, партия ташкилотлари омма ўртасидаги бутун сиёсий ишни замонавий талаблар даражасига кўтаришлари керак.

Шаҳар комсомол комитети, унинг биринчи секретари С. Т. Алиев ўртоқ К. У. Черненконинг комсомол ташкилоти секретарларининг умумармия кенгашидаги нутқида баён қилинган қоида ва хулосалар, КПСС Марказий Комитетининг «Комсомолга партия раҳбарлигини янада яхшилаш ва ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашда унинг ролини ошириш тўғрисида»ги қарори ва бугун муҳокама қилинаётган масалалалар асосида ўз иш услуби ва методида кўп нарсани қайта кўриб чиқиши лозим.

Пленум қатнашчилари шуни таъкидлаб ўтишдики, экономика ва ижтимоий ҳаётда мавжуд бўлган салбий ҳодисалар ва фактлар кўп участкаларда, биринчи навбатда кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда, танқид ва ўз-ўзини танқидни ривожлантиришда, ишда партия раҳбарлиги бўшашиб кетганлиги оқибатида юз беряпти.

Тажриба кўрсатяптики, бу партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари иш услуби ва методларига салбий таъсир этяпти, уларнинг ишлаб чиқариш ва жамоат ҳаётига таъсирини бўшаштиряпти.

Шаҳар партия ташкилоти барча участкаларни саводли, малакали, партия ишига садоқатли ходимлар билан мустаҳкамлаш учун катта имкониятларга эга. Шаҳар коммунистларига, меҳнаткашларига юксак масъулиятлилиги, партиявий интизоми, ишга давлат манфаати билан ёндоша билиши, кишиларга ҳурмати, камтарлиги билан ажралиб турган ўнлаб раҳбарларнинг номлари маълум.

Шу билан бирга, деб таъкидланди докладда ва нотиқларнинг сўзларида, партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларининг кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш ишида қўпол хатоликларга йўл қўйилди. Ходимларни сиёсий, ишчанлик ва ахлоқий фазилатларга қараб кўтаришдек ленинча принципларга ҳамиша ҳам риоя қилинди, деб бўлмайди. Бир қатор ходимларга баҳо беришда нотўғри йўл тутилди. Суҳбатлар ва ишчанлик, сиёсий-ахлоқий сифатларини ўрганиш, ишда текшириш кўп ҳолларда формал, юзаки характерда бўлди. Ишчанлик ва тадбиркорлик деганда кўпинча планни ҳар қандай йўл билан бажариш, ундириш, чап бериб кетиш тушуниладиган бўлиб қолди. Аслида у ҳалолми? Партия ишига содиқми? Шахсий манфаат ва ғараз гоҳида унинг кўзини шира бостириб қўймайдими? Унинг шахсий ахлоқий-сиёсий сифатлари қандай? Буларнинг ҳаммаси чуқур ўрганилмади.

Натижада сўнгги пайтларда турли тоифадаги раҳбар ходимларнинг хулқидаги нохуш фактлар очилди. Уларнинг кўпчилиги партиядан ўчирилди, қаттиқ партиявий жазо олди ва лавозимларидан бўшатилди. Министрларнинг собиқ ўринбосарлари Ўринбоев ва Шарипова, «Эталон» заводи директори Аҳмедов, 1-вагон депоси раҳбарлари Раҳмонқулов ва Юсупов шулар жумласидандир. Шаҳар партия комитетининг ўтган бюросида «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори Е. Л. Круповлянский, Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги автобазаси директори Г. К. Шадских вазифаларини суиистеъмол қилганликлари, ошириб ёзганликлари, тўрттадан машина олиб сотганликлари, манманликлари учун КПСС сафидан ўчирилдилар ва вазифаларидан бўшатилдилар. Киров район партия комитетининг собиқ секретари М. С. Камолова вазифасини суиистеъмол қилди ва шахсий нокамтарлик кўрсатди. Архитектура-планлаштириш Бош бошқармаси бошланғич партия ташкилоти секретари Ш. Муҳиддиновнинг машиналарни олиб сотганлиги фош этилди. Уларнинг кўпчилиги ахлоқий-маънавий нормаларни бузаётганликлари меҳнаткашларнинг мактублари ва шикоятларида бир неча марталаб кўрсатиб ўтилганди. Тушаётган шикоятлар шаҳар партия комитети бўлимлари, район партия комитетлари томонидан текширилди. Бироқ, ҳамма жойда бу воқеаларга етарли партиявий баҳо берилмади, очилган камчиликлар баъзан ёпиб юборилди, айбдорлар арзимас жазолар олишди.

Пленумда таъкидландики, буларнинг ҳаммасига чек қўйиш керак. Шаҳар партия комитети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми белгилаб берган йўлни қатъият билан давом эттириб, кадрларга талабчанликни изчил ошириб бориши, улар билан ишлашда бўшашувчиликка йўл қўймаслиги, бунда партия ташкилотлари ролини ошириши зарур.

Раҳбар ходимларга берилган жазонинг 80 проценти бошланғич партия ташкилотларини четлаб ўтиб берилганлигини нормал ҳол деб бўлмайди.

Партия комитетлари кадрларни шу тарзда коммунистларнинг танқидидан ҳимоя қилиб, раҳбарларни партия ташкилоти назорати ва таъсиридан чиқариш кўп ҳолларда уларнинг кейинчалик айниб қолишига олиб келишини унутиб қўйишяпти.

Партия комитетлари, дейилди пленумда, раҳбарларнинг ахлоқий-маънавий хислатларига баҳо беришар экан, кўпинча коммунист ўзини оилада қандай тутиши, ўз болалари тарбияси билан қандай шуғулланиши билан қизиқишмайди. Бунинг оқибатида партиявий бурчнинг бузилишига йўл қўйган собиқ раҳбарлар — Баҳолдин, Шарипова, Аҳмедовнинг болалари белгиланган қонунлар ва қоидаларни четлаб ўтиб, навбатсиз квартиралар, автомашиналар олишади, социалистик турмуш ва ҳуқуқ-тартибот нормаларини бузишади, партия сафига кириб олишга интилишади.

Сўнгги пайтларгача ТошДУда КПСС сафига кўпинча юридик факультет студентлари, асосан раҳбар ходимларнинг болалари қабул қилинар эди. Шаҳар партия комитети бу ярамас практикага чек қўйди.

Ўсимлик моддалари химияси институтининг собиқ директори С. Ю. Юнусов ўзининг икки ўғлини институтнинг етакчи лабораторияларига раҳбар қилиб қўйди, худди шу институтга уларнинг рафиқаларини қабул қилди. Бу коллективнинг қонуний норозилигига сабаб бўлди.

Бундай ҳоллар партия ва совет аппаратларида ҳам аниқланмоқда. Бу иллат комсомолга ҳам юққан, ҳар бешинчи комсомол ходими на меҳнат, на армия синовидан ўтган. Кадрларни кўтаришда ошна-оғайнигарчилик, қариндошчилик ва таниш-билишлик ҳолларини кескин бартараф этмоқ лозим. Шаҳар партия комитети бундай ярамас ҳодисаларга анча принципиал муносабатда бўла бошлади. Таниш-билишчилик билан ишга қабул қилинган бир қатор ходимлар вазифасидан бўшатилди.

Кўпгина раҳбар ходимлар, дейилди пленумда, хусусий мулкчилик таъсирига берилган, таъмагирлик, дунёпарастлик иллатларини юқтиришган, бир нечтадан машинага, дала ҳовлиларга эга бўлиб олишган.

Пленум таъкидладики, кадрлар сиёсатидаги нуқсонлар, айрим раҳбарларнинг интизомсизлиги ва бўшашувчанлиги, хўжасизлик ва талон-тарож қилиш ҳоллари шаҳар партия комитети, район партия комитетларининг кадрлар билан ишлашдаги камчиликларининг бевосита натижасидир.

Шу нарса таъкидландики, партия комитетлари ва ташкилотлари жанговарлигини оширишда, раҳбарларни тарбиялаш, уларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлашда талабчанликни ошириш борасида мунтазам ғамхўрлик қилиш, кадрлар билан ишлашда ленинча принципларга қатъий риоя қилиш зарур.

Кадрлар резервини шакллантиришда формализмни қатъият билан йўқотиш лозим. Пленумда уқтириб ўтилганидек, бу ҳол шунда ҳам намоён бўляптики, бўшаган лавозимларга резервдаги ходимларнинг 50 процентдан сал кўпроғи тайинланяпти. Аёллар орасидан раҳбар кадрлар резервини тайёрлашга ҳам эътибор бўшаштирилган.

Пленум уқтириб ўтдики, КПСС Марказий Комитетининг апрель (1984 йил) Пленуми ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидан кейин шаҳар партия комитети тадбирларида белгиланганидек, раҳбарлик ишига кадрларни танлаб олишда партия ташкилотлари, меҳнат коллективларининг фикрини диққат билан ўрганиш, тавсия этилаётган номзодларни очиқ партия йиғилишларида олдиндан муҳокама этиш тажрибасидан дадилроқ фойдаланиш лозим.

Кадрларни тарбиялашда, камчиликларга қарши курашда танқид ва ўз-ўзини танқидни активроқ ривожлантириш даркор. Сўзда ҳамма уни ривожлантириш тарафдори, амалда эса, деб таъкидлашди пленум қатнашчилари, кўпинча танқиднинг роли пасайтирилади.

Партия комитетларининг пленумларига кўплаб кишилар таклиф этилади. Бундай вазиятда тўғридан тўғри, очиқ ва талабчан муҳокама юритиш қийин, деб таъкидланди пленумда. Сўзга чиққанлар эса кўпинча ўта кўтаринки кайфиятда бўлади, ҳақиқий аҳвол хас-пўшланади. Кўпгина нутқлар ҳамон ўз-ўзига ҳисобот бериш характерида бўлади, уларда билдирилган мулоҳазаларнинг аксарияти хўжалик масалаларини ҳал этишда ёрдам сўрашдан иборат бўлиб қолади.

Контроль ва ижрони текширишнинг таъсирчанлигини таъминлаш ҳар қандай партия комитети жанговарлигининг зарурий шартидир. Қаерда бу иш бўшаштирилган бўлса, ўша ерда ташкилий, сиёсий ва хўжалик фаолиятида нуқсонлар пайдо бўлиши шубҳасиз. Шаҳар ва район партия комитетлари бюросининг контроллик функцияларидан ҳали етарли даражада фойдаланилмаяпти.

Қилинган иш тўғрисида ахборотлар ва ҳисоботлар талаб қилиш ҳамон контролнинг асосий формаси бўлиб қолаяпти, жойлардаги аҳвол ва ижрони ташкил этиш амалда текширилмаяпти.

Пленум қатнашчилари таъкидлаганидек, шаҳар партия комитети, район партия комитетлари кўп ҳолларда сиёсий орган сифатида ўз имкониятларидан етарлича фойдаланмаяпти, кўпинча хўжалик ташкилотларининг ишини бажаришади, оператив-бошқарув майда-чуйда ишларни ўз зиммаларига олишади. Партия комитетларида турли хил кенгашлар ва мажлислар ўтказишга берилиш ҳоллари секинлик билан бартараф этиляпти.

Айрим район партия комитетлари қоғозбозликдан секинлик билан қутилишяпти. Собир Раҳимов, Сергели, Чилонзор район партия комитетлари аппаратларининг ходимлари бюро мажлисларига ҳужжатлар тайёрлаш билан ўта банд бўлиб қолишган.

Пленум район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларига кадрларни тарбиялашнинг синалган методи— танқид ва ўз-ўзини танқидни ҳар томонлама ривожлантириш мажбуриятини юклади. Раҳбарларнинг қўйилган вазифаларни ҳал этишдан ўзини олиб қочишга, масъулиятни бошқалар зиммасига юклашга, ўз ишидаги хатолар ва нуқсонларни турли сабаб ва қийинчиликлар билан хас-пўшлашга бўлган ҳар қандай уринишига қатъий чек қўйилсин.

Пленум «Тошкент оқшоми» ва «Вечерний Ташкент» газеталари редакциясига, шаҳар радиоси ва телевидениесига ўткир танқидий позицияда туриб, шу куннинг долзарб мавзуларида тез-тез мақолалар ёритиш вазифасини юклади.

Пленум алоҳида таъкидладики, шаҳар партия комитети ва район партия комитетлари бюроси, пленумларининг, партия йиғилишларининг коллектив раҳбарлик органи, кадрларни, барча коммунистларни тарбиялаш мактаби сифатидаги ролини ошириш лозим.

Пленумда уқтирилдики, ҳозир партия ва бутун халқ ҳаётида масъулиятли ва ғоят қизғин давр бошланди. Беш йилликнинг, кўп жиҳатдан бутун натижаларни аниқлаб берувчи тўртинчи йили давом этаяпти. КПСС XXVII съездига тайёргарлик бошланди. Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 60 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан катта ишлар қилиниши лозим. Буларнинг ҳаммаси коммунистлар, барча меҳнаткашларнинг алоҳида уюшқоқлиги, масъулияти, сиёсий ва меҳнат активлиги вазияти яратилишини тақазо этади.

Шаҳар партия комитети аъзолари, аъзоликка кандидатлари, ревизия комиссияси аъзолари, барча сайланган активлар, партия комитетларининг ходимлари, шаҳар партия ташкилоти, барча коммунистларининг аниқ, пухта иши олдимизда турган вазифаларни, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми қарорларини бажариш, нуқсонларни бартараф этишнинг зарур шарти бўлмоғи лозим.

Пленум КПСС Марказий Комитетини, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини, Тошкент область партия комитетини, шаҳар коммунистлари, барча меҳнаткашлари партиянинг иқтисодий ва социал сиёсати муҳим вазифаларини ҳаётга муваффақиятли тадбиқ этиш учун бор куч ва ғайратларини сафарбар этадилар, КПСС XXVII съездини, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топганлигининг 60 йиллигини коммунистик қурилишда янги муваффақиятлар билан кутиб оладилар, деб ишонтирди.

Шанба оқшоми

Қариндошлар ва қўшнилар ҳақида

● Қариндош-уруғингизни доим иззат-икром қилинг, фазилатларини мақтаб камчиликларини тузатишга кўмаклашинг.

● Қўни-қўшнингизни, қариндош-уруғларингизни ёт кишиларга ёмонламанг. Ўзиникини ёмонласа, ётнинг кўнгли қолади.

● Тўй-йиғинлар қариндош-уруғларсиз, қўшниларсиз ўтмайди, уларга доим саховат ва самимийлик кўрсатинг.

ҲИКМАТ: Қариндошинг — қондошинг,
Жон оғриса — жондошинг.

● Одамни табиат бунёд этди-ю, уни онласи, қўни-қўшниси, қариндош-уруғлари камолга етказади.

● Оқибатли қўшнилар дилга ором, қалбга дармон бўладилар, қувончли дамларда бирга яйрайдилар, оғирчилик дамларда ҳамдард бўладилар.

● БЎЛГАН ВОҚЕА: Меҳри хола бbiқирлаб қайнаб турган самоварни сўри тагидаги супа четига олиб келиб, пахта гулли чойнакка аччиқ қилиб чой дамлади. Энди тушликка ўтирган эди, олти яшар набираси Дилшод боғ эшигидан югургилаб кирди:

— Ая, аяжон! Зумрад анҳорга тушиб кетди, юринг, чопинг! — деб ҳаяжон билан йиғларди.

Зумрад ён қўшни Лобархоннинг беш яшар қизчаси эди. Меҳри хола набирасидан унинг сувга тушиб кетганини эшитиб кўчага югурди. Боғ олдидан чети бетонланган анҳор оқарди. Зумрад анҳорнинг буралиб оқаётган тўлқинида гоҳ чўкиб, гоҳ кўриниб борарди.

— Вой ўлмасам! — деб бақириб юборди Меҳри хола атрофга бир зум аланглаб. — Ёрдам берадиган ҳеч ким йўқ-ку.. Ўзим сузишни билмайман...

Сувда оқиб бораётган Зумраднинг зулукдек қоп-қора сочлари пилта-пилта бўлиб кетаётганини кўрган Меҳри хола ўзини сувга отди. Зумрадни даст кўтариб олди-да, ўзи ҳам гоҳ чўкиб, гоҳ сув юзига чиқиб қизчани қирғоққа зўрға чиқариб қўйди. Лекин ўзини кучлигина оқим анҳор ўртасига суриб, оқизиб кетди. Қирғоқда турган Дилшод ўртоқлари билан йиғлаб, бақириб юборишди. Шу пайт фермадан келаётган машинадан икки забардаст йигит отилиб тушди-ю, нима гаплигини билиб анҳорга шўнғишди, Меҳри холани қийинлик билан қирғоққа олиб чиқишди.

... Анҳорда чўккан Зумрад қиз ҳам, Меҳри хола ҳам анча азият чекишган экан, бир ҳафта касалхонада ётиб, даволаниб келишди.

Лобархон беш яшар қизчасини ўлим чангалидан олиб қолган қўшниси Меҳри холани, «Ойи, ойижон» дейдиган бўлди.

Нақл: Қўшнимнинг боласи,
Маҳалланинг лоласи.

● Яхши қўшни — жон озуғи,
Ёмон қўшни — бош қозуғи.

● Қуруқ ёғоч эгилмас,
Худбин қўшни эл бўлмас.

● Кўнглимда сақлаган дуру ниҳоним — қариндошларга муҳаббатимдир.

ШИНГИЛ ҲИКОЯ: Урушнинг охирги, оғир йиллари эди. Рухсора хола беш фарзанди даврасида ўтирар, кечқурун нима еб ётишни ўйлар, уйда эса бир кафт дон ҳам, бир кесим нон ҳам йўқ эди. Ғамгин оқшом тушган сари Рухсора хола болажонларининг кўзи нигорон бўлиб, юлдуздек милтираётганига ачиниб кетди.

Шу пайт... бирдан кўча эшиги очилди-ю, мўйловли, адл қомат киши ярим қоп нарсани орқалаб кириб келди. Рухсора хола кўзларига ишонмай, юзларида табассум ўйнаб кетди:

— Вой акажонимдан айланай! — деб югурди у. — Қадамингизга ҳасанот.

Болалар ҳам олдинма-кейин югуриб тоғаларини қучишди, ўпиб-ўптириб яйрашди. Нуриддин тоғалари Чиноздан атайлаб жиянларини кўргани, уларнинг ҳолидан хабар олгани келган эди. Тоға ярим қоп арпа ун, бир кўзачада эритилган қўй ёғи олиб келганди.

Рухсора хола йигирма етти кундан бери олов ёқилмаган қозонга ўт ёқди, ҳовлини ёғлиқ пиёзли қатламанинг тансиқ, хушбўй иси тутиб кетди.

● Қариндош-уруғлардан, дўсту-ёронлардан ҳол-аҳвол сўраб туриш, дийдор кўришиш, мурувват кўрсатиш фазилатли кишиларнинг яхши хислатидир.

● Бир ариқдан сув ичганлар қадрдон ҳисобланадилар.

Момонинг котиби
Тўлқин РАСУЛЕВ.

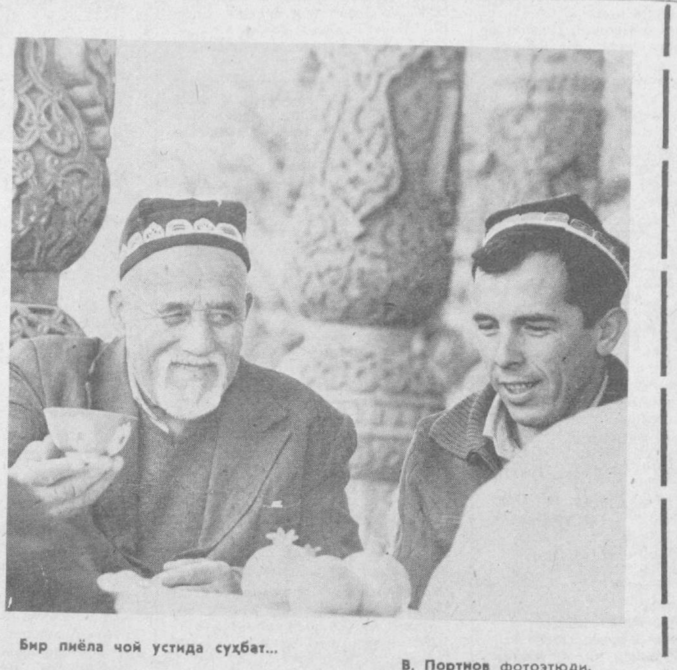

Бир пиёла чой устида суҳбат...

В. Портнов фотоэтюди.

● ТУРИЗМ—84

САЁҲАТ АВЖИДА

Ўн беш йилдирки, «Саёҳат» туристик комплекси мамлакатимизнинг турли чекkaларидан келаётган сайёҳларга хизмат қилмоқда. Оромгоҳ уч юз беш ўринли бўлиб, ҳар ойда уч минг йигирма беш кишини қабул қилади.

Туристлар шаҳримизнинг диққатга сазовор жойлари билан танишадилар. В. И. Ленин Марказий музейининг Тошкент филиали, санъат, табиат ва тарих музейларида бўлишади, халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасини кўздан кечиришади.

Ёз кунлари «Оқтош», «Тошкент денгизи»га қўшимча саёҳатлар, «Тошкент XX асрда», «Тошкент кеча, бугун, эртага» темаларида лекциялар уюштирилмоқда.

Туристик залда меҳмонлар шарафига «Бир пиёла чойга марҳамат» кечасини ўтказиш анъанага айланиб қолган. Биз бу ерда бир группа туристлар билан учрашиб, уларнинг Тошкентдан олган таассуротларини тингладик.

«Саёҳат» туристик комплекси ўтган ярим йил давомида 18200 ўрнига 20586 кишига хизмат кўрсатди. План 113 процент бажарилди.

«Саёҳат» 1983 йилги кўрсаткичлар бўйича Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб деб топилди ва Иттифоқимиз туристик комплекслари ўртасида фахрли иккинчи ўринни эгаллади.

Ш. ШАМСИДДИНОВ.

● *Фан ва техника изланишлари*

ЭҲМ... қўлёзмани ўқийди

ТАСС мухбири жўртага қингир-қийшиқ қилиб ёзилган «қани танишиб олайликчи» деган ёзувни Грузия политехника институти проблемалар лабораториясидаги электрон ҳисоб машинасига қўйди. Шу ёзув контроль телевизор экранида пайдо бўлганида, машина билан сўзлашувга янги программанинг авторларидан бири, техника фанлари кандидати, оператор З. Босикашвилининг қўшилишига тўғри келди.

Шунда машинанинг саволлари кетма-кет ёғила бошлади: «Қандай кўламдаги символлар сизга тўғри келади», «Текстни ўқиб берайми ёки чоп этайми», деган саволлар айтилди. Шулардан биринчисини танлаб оламиз. Машина оператордан рухсат олиб, дисплей экранида мен ёзган текстни чизади. Лекин у чизмачининг қаттиқ қўли чизган ҳарфлар билан кўрсатади.

— Кўриб турибсизки, машина варақни осонгина ўқимоқда, — дейди З. Босикашвили. — Машина автоматлашган лойиҳалаш системасига чизмагагина эмас, дастхатларни ҳам ўқишда ёрдам бериш учун махсус ўргатилган. Илгари ёзувларни алоҳида қилиб перфолентага туширишга тўғри келар ва бу иш кўп вақтни оларди. Энди бўлса ёзув машинанинг «кўзи» телекамерага тушса, бас. ЭҲМ хотирасида ҳамма ҳарфлар бор. Чунончи улар шунчалик эгри-бугри қилиб берилганки, энг ноаниқ дастхат унчалик бўлмайди.

Республикадаги бир қанча институтларнинг лойиҳаловчилари электрон ҳисоблаш машинасининг чизма листни тез ўқий олиш қобилиятидан яхши фойдаланаяптилар. Қадимги қўлёзмаларни ўрганиш ёки графологик экспертизада ҳам холис техникадан фойдаланиш истиқболлари зўр. Янги программани яратувчилар бу амалга оширса бўладиган иш, деб ҳисобламоқдалар.

(ТАСС).

ҲАР ТЎҒРИДА

КЎК ЮНГЛИ КУЧУК

Италиянинг Рефранкоре шаҳрида яшовчи бир кишининг кучуги олтита болалади. Кучукларнинг бештаси оқ-қора тусли бўлса, олтинчисининг ранги кўм-кўк. Туғилганига 25 кун бўлганда кўк кучукчанинг юнги ўсиб, янада равшанлашди.

Олимларнинг таъкидлашларича, кўк юнгли кучукчанинг туғилиши, жиддий генетик ўзгаришдан пайдо бўлган.

БУРОВСИЗ БИР ЙИЛ ИШЛАЙДИГАН СОАТ

Винница шаҳрида яшовчи Михаил Григорьевич Маслюкнинг касби ўқитувчи. Лекин бу киши бўш вақтида соатсозлик қилади. Ҳозир унинг уйини соатлар музейи деса ҳам бўлади. Унинг уйида турли-туман, катта-кичик ҳар хил кўринишдаги 110 та соат чиқиллаб ишлаб туради.

Соатсоз музейнинг қадимий соатини, қўни-қўшни ва қариндош-уруғларининг талайгина соатларини тузатиб берган. Соат устаси ҳозир «доимий ишлайдиган» механизм яратиш устида ўйламоқда. Ҳозир соат устаси ясаган соатларнинг айримлари 3 ой, 5 ой ва бир йил мобайнида буралмаса ҳам ишлайверади.

БИР ЮЗ ЕТМИШ ЁШДА

Тошкент ҳайвонот боғи ташкил топганига 60 йил бўлди. Бу ерда 300 турдаги икки ярим мингдан зиёд турли жониворлар бор. Ҳайвонот боғидаги энг кекса жонивор, бу 170 ёшли улкан тошбақадир. Энг катта ва энг оғир ҳайвон бу Раба лақабли Ҳиндистон филидир. Рабанинг вазни тўрт тоннадан ортиқдир.

ВУЛҚОН ПОРТЛАЙ БОШЛАДИ

Токиодан 180 километр жанубда жойлашган Японияинг Миякэдзима оролидаги Ояма вулқони портлай бошлади. Лава маҳаллий аэропорт ва 523 уйни шикастлантирди, шунингдек бу ҳодиса оқибатида ўрмон ёнғинлари содир бўлди. Портлаш натижасида юқори баландликдан тошлар кўчиб тушди ва ер қимирлади.

Офат юз берган райондан оролнинг 1300 аҳолиси шошилинч равишда олиб чиқиб кетилди. Япония метериология агентлигининг маълумотларига қараганда қурбонлар бўлмади.

● САРАТОН ТАОМЛАРИ

КАРАМ ДЎЛМА

Ўртача катталикдаги бир бош карам, ярим кило лаҳм гўшт, ярим стакан гуруч, 4—5 бош пиёз, ярим кило картошка, икки дона сабзи, туз ва мурч таъбга кўра олинади.

Ушбу таом учун карамнинг бўштоброғи танлаб олинади. Ўзаги ўйиб олиб ташлангач, қайноқ сувга ботириб қўйилади. Гўштни қиймалайсиз, бунга майда тўғралган пиёз ва териб ювилган гуручни қўшиб, туз ва мурч сепиб яхшилаб аралаштирасиз. Юмшаган карамни баргларга ажратасиз, баргининг дағал қисмини кесиб ташлайсиз ёки ёғоч тўқмоқча билан уриб нафислаштирасиз.

Ҳар бир баргга керагича қийма солиб бодринг таҳлит қилиб дўлма ўрайсиз. Дўлмаларни қозонга териб, ора-орасига арчилган картошка билан сабзини жойлайсиз. Юзи билан баробар сув қуйиб лаганча ботирасиз ва суст оловда милдиратиб 40 минут қайнатсангиз пишади.

Дўлмани дастурхонга тортишда тузини ростлайсиз. Дўлмаларни лаганга териб, шўрвасини косада келтирасиз. Ёки ҳар порциясига тўрт донадан дўлма солиб ликопчада тортсангиз ҳам бўлади.

К. МАҲМУДОВ.

БУ—ҚИЗИҚ

СУНЪИЙ СУЯК

Рейтер агентлигининг хабар беришича, Япониядаги «Микутиси» фирмаси ишкалланган табиий суяк ўрнига ўрнатиш мумкин бўлган сунъий суяк ишлаб чиқардилар. Бу суяк ўзининг химик состави билан табиийсидан ҳеч бир фарқ қилмас экан. Ҳайвонларда синаб кўрилган дастлабки тажрибалар буни юз фоиз тасдиқлади.

ТОШГА АЙЛАНГАН СКЕЛЕТ

Бразилиянинг «Сан-Паулу» штатида динозаврларнинг тошга айланган скелети топилди. Унинг узунлиги 10 метрдан иборатдир. Тадқиқотларнинг кўрсатишича, ҳайвоннинг қолдиғи ўта радиоактивлашган. Олимларнинг фикрича, бу факт бундан қарийб 65 миллион йил муқаддам ер атмосфераси ва тупроқ юқори радиацияга эга бўлганлигини тасдиқлайди.

● Дам олиш соатида

КРИПТОҒРАММА—ЛАБИРИНТ

Азиз оқшомхон! Таърифи қуйида баён этилган «очқич» сўзларни топиб, улар асосида шаклдаги рақамларни ҳарфлар билан алмаштириш билан криптограммани ҳал этинг.

1. Фарғона водийсидаги область маркази— 11, 6, 15, 1, 9, 13, 6.
2. Енгил автомобиль маркаси— 10, 13, 7, 8, 11.
3. Театр залининг томоша кўрсатиладиган қисми— 2, 11, 14, 6. 11.
4. Организмнинг кўриш органи —5, 3, 4.
5. Қирғизистондаги шаҳар — 3, 12.

Криптограммани ҳал этгандан сўнг, шакл марказидаги синиқ чизиқлардан фойдаланиб, ҳарфларни («2» рақами ёзилган хонадан бошлаб, йўғон чизиқ йўналишида) кетма-кет ўқинг. Бунда улуғ мутафаккир шоир Абдураҳмон Жомийнинг ибратли сўзи ҳосил бўлади.

Тузувчи: Ф. ОРИПОВ.

14 ИЮЛДАГИ «ПАЛИНДРОМ»НИНГ ЖАВОБЛАРИ:

1. «Ара». 2. «Алла». 3. Ана. 4. «Абба». 5. Ача. 6. Азиза. 7. Ака. 8. Аша. 9. Афифа. 10. Арра. 11. Адда. 12. Аба: доирачаларда: «Анифа» (роман), тескарисига Афина (шаҳар); АА дарёси Францияда.

* * *

«Шанба оқшоми» саҳифасидаги кроссвордларга К. Сиддиқов, Т. Носиров, Г. Рихсиева, Р. Муталов, Ш. Нурмуҳамедов, Б. Отахонов, К. Норматова, М. Расулова, А. Раҳимов ва бошқа ўртоқлар тўғри жавоб ёзиб юборишган. Хат йўллаган оқшомхонларга редакция ташаккур билдиради.

Дадахон НУРИЙ

ШАҲАР ЎРТАСИДАГИ БИР ТУП ОҚ ЎРИК

4. Қушлар шаҳарни тарк этмоқда

Мен чинор умрига ҳавас қилмай қўйдим.
Нега ҳавас қилай унинг бутоғига.
Қушлар ин қўймаса, яйрашолмаса,
Полапонлари-ла сайрашолмаса.
Соясида одам ёзмаса ҳордиқ,
Ҳаммадан аввало, ҳаммадан ортиқ
Чинор ўзин севса,
Ёқласа ўзин.
Оғу ишлаб чиқиб
Сақласа ўзин.
Нега ҳавас қилай?!..

Гулчеҳра НУРУЛЛАЕВА.

Биз шаҳарга маълум даражада оройиш берувчи манзарали дарахт, айниқса ҳар тупи фалон сўм турадиган, бир қор ёққандан кейин шохлари синиб, «увадаси» чиқиб кетадиган арчаларнинг ўтқазилишига бутунлай қарши эмасмиз. Табиатда меъёр деган нарса бор. Ана шунга амал қилмаслик оқибатида кўп нохушликлар келиб чиқаётганлиги ҳозирги пайтда ҳаммага аён.

Чунончи, бизда ҳам шаҳардаги минглаб гектар майдонни эгаллаб ётган дарахтларнинг кўпчилигини чинор ташкил этади. Бу дарахт азалдан Ўрта Осиё шароитида аҳоли яшайдиган жойлардан нарироқ, қадамжо ерларга экилган. Шаҳарларда эса турли-туман мева дарахтлари, хусусан ўрик кўпроқ ўстирилган. Ҳамюртимиз Мирзо Бобур ўзининг машҳур «Бобурнома»сида ҳар бир шаҳарга таъриф беришдан аввал унинг боғлари ҳақида гап юргизиши бежиз бўлмаган.

Хўш, нега ҳар қандай қурғоқчилик, ноқулай шарт-шароитга ҳам бардош бера оладиган, чиройли, умри «боқий» чинорлар шаҳарга экилмаган!! Бунинг асрлар оша синовдан ўтган сабаби бор, албатта.

Чинор ўзидан заҳарли модда чиқариб туради. (Унча-мунча касалликка чалинмаслиги, узоқ яшашининг боиси шундан!) Апрель, май ойларида—у «гуллаган» пайтда чангидан азият чекадиган баъзи кишиларнинг қай аҳволга тушишини шифокорларимиз яхши билишади. Шуниси ҳам борки, чинорга қора қарғадан бўлак бирон қуш зоти яқин йўламайди.

Эндиликда Тошкент шу дарахт билан тўлдириб юборилганлиги туфайли кейинги ўн беш йилча муддат ичида меваларсиз яшаш манбаи қолмаган бир юз ўттиз хил паррандадан эллик тури шаҳарни тарк этди. Яна ачинарли томони шундаки, ўша қушлар шаҳардаги мевали дарахт ҳамда экинзорларнинг санитари — зарарли ҳашаротларга қирон келтирувчи энг фойдалиси бўлган!.. Боғу парклардан булбулларнинг хониши эшитилмай қолди. Улар ўрнини ҳар бири қора бароқ мушукдай келадиган қарғаларнинг ғала-ғовури эгаллади.

Мана, бир неча йилки, куз бошланиши билан сон-саноқсиз бу махлуқлар мўр-малахдай шаҳарга ёпирилиб келади. Бутун қиш давомида ҳам гала-гала бўлиб чинордан-чинорга учиб юради. Улар дастидан йўлкалар, майдонлар усти ахлатга тўлиб кетади.

Тошкентлик кекса орнитолог олим Р. Н. Мекленбурцевнинг таъкидлашига қараганда, ҳозир шаҳарга учиб келаётган қора қарғаларнинг сони бир миллиондан ошибди. Эндиликда улардан қутулиш йўллари изланаётганмиш, Тошкент Давлат университетининг биология факультетидан ёш бир олим қарғаларга қарши «ҳуркитгич» ихтиро этиб, шаҳар Советига тақдим қилибди.

Кулгили, шу билан ачинарли ҳол. Тўғри эмасми!

5. Баҳона эмас, имконият қидирмоқ керак

Ўзимиздаги Закарпатье боғ шаҳарларида бўлганман... Кўрганларимдан оддийгина бир мисолни айтиб бераqолай: ёз-пишиқчилик палласи эди. Тошкентда шафтолининг нархи отасининг баҳосида!.. Икки кундан кейин Венгрияда бўлдик. Кўча бўйларида шафтолилар ғарқ пишиб ётибди. Хоҳлаган одам тўкилганларини олиб еркан ёки йўл бўйларидаги махсус яшикларга солиб кетаркан. «Шаҳарда шунчалик мевали дарахт ўтқазса бўларкан-ку», деган фикр хаёлимдан ўтди-ю, Тошкентимизнинг бир пайтлардаги Инжиқобод боғлари кўз ўнгимда гавдаланди. Ёшлигимиз ўша мевазорлар ичида ўтган. Ҳозир эса шаҳримизда бундоқ номини айтиб мақтангудай боғ қолмади. Болаларимизнинг ёшлиги ғиштин деворлар, бетон уйлар орасида ўтмоқда. Ҳайронман, бу ҳол қачонгача давом этаркин?

Шукур БУРХОНОВ,
СССР халқ артисти.

Соҳибкор олимларимиз ҳиммат кўрсатиб, боғдорчиликда турли гибрид сермаҳсул мева дарахтлари яратиб беришди, шаҳарларни эса «илмий ёндошилган» манзарали дарахтларга тўлдириб юборишди. Бу ёғига энди катта магистрал йўл, парк ва хиёбонларбоп мева кўчатлари етиштириш хусусида ўйласалар ёмон бўлмасди. Ахир, манзарали дарахтнинг қай турини шаҳарга экиш ёки экмаслик хусусида катта-катта муассаса ходимлари бош қотираётган бир пайтда, нега энди мевали дарахт ҳақида ўйлаш мумкин эмас!

— Мумкин, қисман бу масалага эътибор берилаяпти, — дейди Ўрта Осиё Ўрмон хўжалиги илмий текшириш институти директори ўртоқ В. А. Абдураззоқов, — Масалан бир неча ўнлаб километрга чўзилиб кетган шаҳар ичкарисидаги ва атрофидаги магистрал йўллар бўйига ёппасига манзарали дарахтлар экавериш шарт эмас. Ёнғоқ билан чинорни, арча билан беҳини оралатма қилиб экилса бўлади. Ушбу тажриба Шредер номли боғдорчилик илмий текшириш институти далаларида синовдан ўтказилди, кутилганидан аъло натижаларга эришилди ҳам. Бироқ бу янгилик боғ ичкарисида қолиб кетмоқда.

Шундай экан, шаҳар билан илмий текшириш институти боғи ўртасидаги деворни ким қулатиши керак! Тажрибакор олимларми, ё шаҳар раҳбарларими!

Энди шу ерда олимларимиз фикрларига қўшимча қилмоқчимиз. Шаҳар атроф йўл бўйларига фақат ёнғоғу беҳи экиш билан иш битмаса керак. Бошқа қатор имкониятлар ҳам бор.

Масалан, ҳеч иккиланиб ўтирмай экса бўлаверадиган ўрикни олиб кўрайлик.

Дарвоқе, Тошкент бир вақтлар «Мингўрик» номи билан аталган, шаҳарда ўрик дарахтлари яхши ўсган деб юқорида таъкидлаб ўтгандик. Бунга тағин мисол тариқасида Чилонзор, Чопонота боғларини эслатиш мумкин.

Аммо... «Ҳозирги пайтда нега ўрик экилмайди!» деб улгурмасингиздан оғзингизга урадиган мутасадди кишилар анчагина топилади. Сийқаси чиқиб кетган, ишлатилавериб кўпчиликнинг қулоғига қуйиб бўлинган баҳоналарни олдингизга ғиштдай териб ташлашади:

«Биринчидан, — дейишади улар, — мева пишиб (айниқса ўрик!) тагига тўкилса, шаҳар санитария ҳолатини бузади.

Иккинчидан: мевали дарахтлар меҳнатталаб бўлади. Уларга доим қараб туриш керак».

Мана шу хил баҳоналарни рўкач қиладиган кишиларга айтадиган жавобимиз қуйидагича:

Биринчидан: бу гап айрим маҳалла кўчаларида тасодифан экилиб қолган хашаки ўрикнинг палағда мевасини босиб олиб, бурнини жийириб ўтадиганлардан чиққан бўлса ажаб эмас. Чунки, ўша тоифадаги одамлар, Она табиат яратиб қўйган бекаму-кўст китобни ўзлари нотўғри варақлаб қўйдилар-да, кейин ундан нолиб, аюҳаннос солиб юрадилар... Бизда ўрикнинг юзлаб турлари бор. Айниқса унинг «Субхон» нави шундай шаҳарбопки, бўйдорлигу салобатда ман-ман деган чинор билан беллаша олади. «Субхон» ўригининг эрта баҳорда чамандай бўлиб очилиб ётиши, ёзда йирик меваларнинг лаълиранг бўлиб қизариши, унча-мунча шамолга тўкилавермай, кўзни ўйнатиши... ва ниҳоят кузда Пушп деган Гулдарахтига ўхшаб баргларининг шафақдай ёниб туриши қайси одам юрагини тўлқинлантириб юбормайди дейсиз! Наҳотки, шаҳар хиёбонларига мана шу гўзаллик ярашмаса!

Тасаввур қилиб кўринг: пойтахтимизнинг Бош майдонининг тўрт томонида тўрт туп ўрик қийғос очилиб ётибди... Кўриб ким завқланмайди!

Иккинчидан: «Ишлашни хоҳлаган имконият қидиради, хоҳламаган баҳона қидиради» деган ажойиб гап бор. Ажабки, шаҳар ободонлаштириш Бош Бошқармасидаги ҳамма ходимлар «Меҳнатталаб» ишларни қиялаб ўтиб, осонгина югурадиган бўлиб қолишган бўлса! Ахир оддий деҳқон ҳам меҳнатдан қочиб, ўз ерини бегона ўтларга бостириб юбормайди, йил — ўн икки ой пешона тери тўкиб, дур ундиради-ку!

6. Еримиз қанчалар сахий...

Устоз Абдулла Қаҳҳор айтган гап яхши эсимда қолган. Ўшанда у киши Дўрмондаги ўз боғида саккиз навдасида саккиз нав мева пишиб турган бир туп шафтоли дарахтига қараб шундай деган эди: «еримиз қанчалар сахий, кузда деҳқон кетмонини далада қолдирса, баҳорда унинг дастасида ғунча пайдо бўлади. Кузда мева узиб олади».

Бу образли гапда катта ҳақиқат бор. Еримиз шунчалар, танти, сахий. Озгина меҳнат қилиб, тер тўкилса бўлгани, дур унади. Арзимас муддат ичида меҳнатингиз самарасини кўрасиз. Одамлар эса юз йилда бир маротаба ғунча ёзадиган кактусни парваришлаб, гуллайдиган даврини умид билан кутишади.

Ери абадий музлик бўлган шаҳарларда боғдорчилик қилаётган кишилар ҳақида марказий матбуот саҳифаларида ўқиб қолдим. Совуқ иқлимли бундай жойларда мевали дарахт, хусусан олма вояга етиб, нишона кўрсатиши учун ўн-ўн беш йилдан зиёд муддат керак экан, Шунга қарамай ўша шаҳар кишилари эзгуликка қўл уриб боғбонликни касб қилибдилар, шаҳар раҳбарлари уларни рағбатлантирувчи бир неча тадбирларни амалга оширибди.

... Республикамизнинг Марғилон шаҳри кўчаларида амалга оширилаётган ишлар ҳам таҳсинга сазовордир.

— Боғкўчалар шаҳар кўрки бўлиши керак. Шунинг учун ўз ҳовлиси олдида кичкина боғ яратган соҳибкор ҳамшаҳарларимизни биз доим бошқаларга ўрнак қилиб кўрсатамиз. Ҳатто улар учун махсус ҳурмат тахтаси ҳам ташкил этдик,— дейди Марғилон шаҳар ижроия комитети раиси Дониёр Нурматов. Ҳамманинг нигоҳи тушиб турган бизнинг Тошкентда эса бутунлай тескариси. Эшиги ёнига мевали дарахт экиб қўйиб, боши ғавғодан чиқмай келаётган кўпгина кишиларни биламан.

— Мана шу дарахт учун ҳар йили баҳор ва кузда ижроқомдан келиб жанжаллашиб кетишади. Акт тузишади, маъмурий чора кўрамиз деб қўрқитишади,— дейди эски танишим оддий ишчи Ҳакимжон ака Охунов йўл бўйида беозоргина ўсиб турган икки туп мевали дарахтни кўрсатиб. Мен бу одамни эски танишим дедим. Умуман Ҳакимжон акани, дарвозаси ёнидан ўтган йўловчи борки, албатта таниса керак. Чунки у киши катта магистрал кўчанинг гавжум йўлаги бўйига бежиримгина «дам олиш бекати» барпо этиб қўйган. Шундоқ ўтирган жойингизда олтиндай товланувчи узум бошлари, серҳосил олма шохлари осилиб ётади. Скамейка ёнидаги жўмракни бураб, муздай сув ичишингиз, салқинда бир лаҳза ҳордиқ чиқаришингиз мумкин.

Негадир, шаҳарнинг оддий граждан ишчисининг мана шу ҳавас-иштиёқ билан қилган эзгулик иши бошқармадаги баъзи одамларнинг ғашини келтираркан. Улар дапқир-дапқир ғазаби жунбушга келиб, жанжал кўтариб туришаркан.

Ҳа, шаҳар бошқармасида гапи бошқа-ю, иши бошқа ўртоқлардан ташқари ўзимиз экмаймиз, эктиришга қўймаймиз, дейдиган ходимлар ҳам борга ўхшайди.

Сохта «боғлар» яратишга чек қўйиш пайти келди, Ҳар йили эрта баҳорда тантана билан шаҳарга экиладиган бир миллион саксон минг туп манзарали дарахт ва буталар эгаллайдиган майдоннинг бир бўлагини инсоф билан мевали ниҳолларга ажратиб бермоқ зарур.

Миришкор боғбонларимизнинг хомчўтларига қараганда агар минг гектар ерга олма, ўрик ёки нок дарахти экилса, 4—5 йилдан сўнг ўша ердан кам деганда 90000 тонна ҳосил йиғиб олиш мумкин экан. Бу икки миллионли шаҳар аҳолисининг ҳар бирига 45 килограммдан мева тўғри келади демакдир. Ваҳоланки, территориясининг катталиги жиҳатидан Иттифоқда Москвадан кейин иккинчи ўринда турувчи Тошкентнинг 26000 гектар еридан 8000 гектарини турли-туман манзарали дарахт ва буталардан иборат ҳосил бермас «боғлар» эгаллаб ётибди.

Шундай экан, шаҳарда мевали дарахтларни ўстиришдай хайрли ишга тўғаноқ бўладиган ҳар қандай баҳоналар пайини қирқиш вақти келди. Токи, шаҳарда боғдорчилик билан ободончилик бир-бирини тўлдирсин. Чунончи, партия, ҳукуматимиз ўртага ташлаган Озиқ-овқат программасини ҳал этишда табиат мутаносиблигини сақлашда ҳеч ким четда қолмаслиги керак.

Шаҳарда нима кўп, «бош-бош»дан бошланувчи муассасалар кўп. Шулар қаторида ҳақиқий миришкор деҳқон —«Шаҳарнинг бош боғбони» раҳбарлик қиладиган бир идора таъсис этилса нур устига аъло нур бўларди.

Шунда «шаҳардаги ҳар бир туп мевали дарахт тақдири билан ҳисоблашиш» қонун тусига кирса ажаб эмас!

7. Яхшидан боғ қолади...

Энди, юқорида шаънларига андак тил теккизиб ўтган ўртоқларга айтадиган икки оғиз «ширин» сўзимиз бор: ҳадемай ёз ҳам ўтиб, кузги дарахт экиш мавсуми бошланади. Ўшанда бир донадан мева ниҳоли, олиб шаҳарнинг қоқ ўртасига ўтқазинг. Сўнг, орадан ўн йил эмас, икки-уч йил ўтди деб фараз қилинг.

Ана шу дарахт остида ўтирибсиз. Шаҳар узра сарин ел қўзғалиб, бир дона оқ ўрик ёнингизга тушади. Уни шундоқ қаршингизда оқиб турган ариқнинг зилол сувида чайинг-да, енг! Қандай мазза. Бу қадар ширин мевани умрингизда биринчи бор татиган бўласиз.

Бу хаёлот эмас, муҳтарам меъморлар!
Бу бор гап, ҳурматли қурувчилар!
Еримиз ана шундай сахий ва танти.

Унга ишонинг! Ахир халқимизнинг «Яхшидан боғ қолади...» деган ҳикматли сўзи бор-ку!

(Охири. Боши газетанинг ўтган сонида).

РЕДАКЦИЯДАН: Ёзувчи Дадахон Нурийнинг мақоласида кўтарилган масалалар кўпчиликни, тошкентликларни ҳам, гўзал пойтахтимизнинг меҳмонлари ва мухбирларини ҳам ташвишга солаётгани сир эмас. Тошкент жамолига, унинг муҳташам саройлари, ораста кўчалари, истироҳат боғлари, оригинал ёдгорликлари, хуллас, кўркам қадди-бастига мафтун бўлмаган киши топилмаса керак. Аммо биз ҳаммамиз шаҳримизни янада жозибали, яшаш ва ишлаш учун қулайроқ, фаровонроқ кўришни истаймиз. Юқоридаги фикр-мулоҳазалар, таклифлар ана шу яхши ният туфайли туғилган. Эҳтимол, муаллифнинг айрим мулоҳазалари баҳслидир, балки у баъзан ортиқча эҳтиросга берилгандай туюлиши ҳам мумкин. Бизнингча, буни ёзувчининг куюнчаклиги, шаҳримиз ҳусн-жамолига бефарқроқ қаровчи кимсалар билан бемуросалик белгиси, деб тушунмоқ керак.

Биз мазкур мақолада кўтарилган проблемага мутасадди ташкилотлар раҳбарлари ўз муносабатларини билдирар, деб умид қиламиз.

Азиз дўстлар! Сиз бу муаммога нима дейсиз? Фикр-мулоҳазаларингизни ёзиб юборинг.

Редактор Ш.О.УБАИДУЛЛАЕВ

ТЕЛЕПРОГРАММАЛАР

ДУШАНБА, 23. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 «Футбол шарҳи».
10.10 «Асли болаликдан». В. Крапивин. «Каравелла шарпаси».
10.50 «Штраусиана». Фильм-концерт.
11.30 «Лайлакча». Қисқа метражли телевизион бадиий фильм.
12.10 Телефильм.
12.35 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 «Беш йиллик — ҳар биримизнинг ишимиз». Ҳужжатли фильмлар.
15.35 Л. Собинов номли Саратов Давлат консерваторияси студентларининг концерти.
16.05 «Ранг-баранг Миср». Киноочерк.
16.40 «Тўрт танкчи ва бир ит». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 16- ва 17-сериялар.
18.30 «Инсон — замин соҳиби».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 Мультфильм.
19.55 «Ишлар ва одамлар». «Қирғизистон ССР 50 йиллиги» номли Фрунзе приборсозлик заводининг меҳнаткашларни ишлаб чиқаришни бошқаришга кенг жалб этиш бўйича иш тажрибасидан.
20.25 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия (Франция).
21.30 «Время».
22.05 «Чорбоғчилар». Бадиий фильм.
23.45 «Футбол шарҳи».
00.15 «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Тайгалик йигит». Бадиий фильм.
10.45 «Будильник».
11.15—11.45 «Сенинг эзгу номинг». Телефильм.
12.35 «Фан ва турмуш».
13.05 Болалар учун фильм. «Ёзда Катя билан». 1- ва 2-сериялар (ЧССР).
14.00 «Рус тили».
14.30 «Звездочёт». Тележурнал.
15.15 Е. Исаев. «Соат йигирма беш». Поэма.
15.35 «Сен қонунни биласанми?»
16.15 Янгиликлар.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.50 «Дружба-84» социалистик мамлакатлар мусобақаси. Эркин кураш. Болгариядан олиб кўрсатилади.
19.30—20.30 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!»
20.45 «Халқаро панорама».
21.30 «Время».
22.05 «Дружба-84» социалистик мамлакатлар мусобақаси. Байдарка ва каноэда эшкак эшиш. ГДРдан олиб кўрсатилади.
22.35 «Музика ва живопись». «Музика ҳақидаги суҳбатни давом эттирамиз» туркумидан.

● ЎзТВ I

18.00 Янгиликлар.
18.15 Болалар учун концерт.
18.45 «Советский воин». Тележурнал (рус.).
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 Ҳ. Олимжон. «Водийларни яёв кезганда...»
20.15 «Ноз-неъмат бунёдкори».
20.30 «Ахборот».
20.50 «М. Йўлчиева куйлайди».
21.30 Москва. «Время».
22.05 В. Эфендиев. «Кошона». Телевизион театр премьераси. 1-қисм.
23.00 «Бугун оламда нима гап?» Халқаро аҳвол кундалиги.
23.10 В. Эфендиев. «Кошона». Телевизон театр премьераси. 2-қисм.

● ЎзТВ II

9.00 — 16.20 МТ II
18.05 Кўрсатувлар программаси.
18.10—18.40 «Турналар». Телефильм.
19.10 «Ким бўлсам экан» (рус.).
19.40 «Зомин қўриқхонаси». Телефильм.
19.50 Врач маслаҳати.
20.00 Тошкент янгиликлари.
20.15 «Қишлоқ Советининг раиси». Телефильм.
20.45 Чим устида хоккей бўйича СССР чемпионати. «Политотдел» — «Андижанка». «Политотдел» колхози стадионидан репортаж (ёзиб олинган).
21.30 МТ II

СЕШАНБА, 24. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Ўзбек давлат филармонияси «Шодлик» ашула ва рақс ансамблининг концерти. Тошкентдан олиб кўрсатилади.
10.10 «Буратино кўргазмаси».
10.40 И. Гайдн. До мажор квартети.
11.00 Мультфильмлар.
11.30 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
12.35 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 Шаҳарлар ҳақида ҳужжатли фильмлар: «Брест. Йиллар ва лаҳзалар», «Псков», «Львов этюдлари».
16.00 «Бил ва уддала». Мактаб ўқувчилари учун илмий-ўқув кўрсатуви.
16.45 Мультфильм.
16.55 «Тўрт танкчи ва бир ит». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 18-серия.
17.55 Болгар халқ куйларидан концерт.
18.30 «Фан ва турмуш».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 Мультфильмлар.
20.05 «Ҳозирги замон ва ишчилар ҳаракати».
20.35 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Отар Тактакишвили. Ижод саҳифалари». Фильм-концерт.
23.15 «Дунё воқеалари».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Бир патент тарихи». Телефильм премьераси.
9.45 «Чорбоғчилар». Бадиий. фильм.
11.25 «Қувноқ стартлар».
12.00—12.30 «Шахмат мактаби».
13.00 Болалар учун фильм. «Ёзда Катя билан». 3, 4, 5-сериялар.
14.15 Баянчилар триоси чалади.
14.35 В. Маяковский. Лирика.
15.10 Глинка номли академик капелланинг концерти.
15.55 Янгиликлар.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.30 М. Пришвин. «Табиат календари».
20.05—20.30 «Фёдоров мактаби». Ҳужжатли фильм премьераси.
20.45 Оперетта артистларининг концерти.
21.30 «Время».
22.05 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Спартак» — «Черноморец».

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.20 «Юлдузча». Киноальманах.
11.00 «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия (рус.).
12.05 Болалар учун. «Санъат ғунчалари» (такрорий).
12.35 «Оламни кашф этиб». Телефильм.
13.00 Янгиликлар.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.15 Қўғирчоқ фильм,
18.30 «Пионерлар мамлакатида» (рус.).
19.00 «Абитуриент-84». Мамлакат марказий олий ўқув юртларига абитуриентлар қабул қилиш ҳақида (рус.).
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Инсон ва қонун».
20.30 «Ахборот».
20.50 Самарқанд Давлат опера ва балет театрининг Тошкентдаги гастроллари.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Илғор тажриба мактаби».
22.25 «Иссиқ қор». Бадиий фильм.
24.00 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

9.00—16.00 МТ II.
18.05—18.10 Кўрсатувлар программаси.
18.40 «Немда қирғоқларида». Ҳужжатли фильм.
18.50 «Қизиқарли математика».
19.20 «Совет хотин-қизлари». Кинопрограмма.
20.00 Тошкент янгиликлари
20.15 «Сержило экран». Кўрсатувни кинодраматург Ф. Мусажонов олиб боради (такрорий).
21.30 МТ II

ЧОРШАНБА, 25. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Мультфильмлар.
10.10 «Саёҳатчилар клуби».
11.10 Бадиий ҳаваскорлар ижоди Бутуниттифоқ кўриги.
11.30 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
12.25 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 «Тўққизинчи пўртана». Телефильм премьераси.
15.50 «Рус тили».
16.25 «Тўрт танкчи ва бир ит». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 19-серия.
17.25 «Ерда, самода ва денгизда».
17.55 «Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар».
18.25 Мактаб ўқувчиларининг Киев олий ҳарбий-денгиз сиёсий билим юрти бошлиғи, контр-адмирал В. П. Некрасов билан учрашуви.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Сибирь тупроғи». «Ямаль хроникалари».
20.00 «Дунё ва ёшлар».
20.35 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
21.30 «Время».
22.00 «Ҳужжатли экран».
23.00 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). 2-тайм.
23.45 «Дунё воқеалари».
24.00 «Спорт ҳафталиги».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Даврларнинг бузилмас алоқаси». Телефильм премьераси.
9.50 «Биринчи кун, сўнгги кун». Телевизион бадиий фильм.
10.55 Мультфильмлар.
11.25 «Моҳир қўллар».
12.00 Тарих саҳифалари. «Ишчи бўлиш истеъдод».
12.50 Болалар учун фильм. «Ёзда Катя билан». 6-ва 7-сериялар.
13.40 — 14.10 «Оила ва мактаб». Тележурнал.
14.40 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
15.25 ТАТАРИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ
16.40 Янгиликлар.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.50 Ҳужжатли фильмлар.
19.30 ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театри духовой оркестрининг концерти.
20.10 — 20.30 Ҳужжатли фильм.
20.45 «Мен сенга серенадани куйлаб бераман». Концерт.
21.10 «Юз снегирь». Телефильм.
21.30 «Время».
22.00 Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. «Биродар». Бадиий фильм («Беларусьфильм» ҳамда Болгария бадиий фильмлар киностудияси).

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.20 «Ўнта қоғоз каптар». Болалар учун фильм-концерт.
10.50 «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия (рус.).
11.55 Болалар учун. «Ўйлаб топ» (рус.).
12.30 Янгиликлар.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.15 Мультфильм.
18.30 «Пионер ёзи». Фильм-концерт.
19.00 «Янгичасига». Ҳужжатли фильм.
19.15 «Ахборот» (рус.).
19.30 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Пахтакор» — АСК (Ростов-Дон). «Пахтакор» Марказий стадионидан репортаж. Танаффус пайтида — «Ахборот».
21.20 «Мойчечак ҳақида ривоят». Катталар учун мультфильм.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Бугун оламда нима гап?». Халқаро аҳвол кундалиги.
22.20 «Аёл киши отга минганда». Бадиий фильм.
23.50 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

9.00—16.45 МТ II
18.05—18.10 Кўрсатувлар программаси.
18.40 «Хўроз». Кинокомедия.
20.00 Тошкент янгиликлари.
20.20 «Классик куй саҳифалари».
21.00 «Бир қарич ер». Телефильм.
21.30 МТ II

ПАЙШАНБА, 26. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Концерт залида — мактаб ўқувчилари.
10.20 «Ҳайвонот оламида».
11.20 «Методик кенгаш». Ҳужжатли фильм.
11.40 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
12.35 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 Телефильмлар: «Оби ҳаёт», «Суриков ҳузурида Пензада».
15.45 «... 16 ёшгача ва ундан катталар».
16.35 «Тўрт танкчи ва бир ит». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 20-серия.
17.30 «Денис Давидов». Туғилган кунининг 200 йиллигига.
18.15 «Шахмат мактаби».
18.45 Миллий қўзғолон кунига. «Куба билан учрашув». Киношарҳ.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Инсон ва қонун».
20.05 «Сиз яратган боғ».
20.35 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 4-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Олам кинокамера кўзгусида».
23.05 «Дунё воқеалари».
23.20 А. Петухов раҳбарлигидаги эстрада-симфоник оркестрининг концерти.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Ҳаводан енгил». Илмий-оммабоп фильм.
10.20 «Биродар». Бадиий фильм.
11.35 «Виктор Астафьев». Ҳужжатли фильм премьераси.
12.05 «Онамларнинг мактаби».
12.35—13.20 Мультфильм.
13.50 «Номаълум актёр ҳақида қисса». Бадиий фильм, субтитр билан.
15.10 КАБАРДА-БАЛҚАР ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ.
16.10 «Революция қўшиқлари».
16.35 Янгиликлар.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.45 «Қишлоқ янгиликлари».
19.45 Тинчликни сақлаш Совет комитетининг раиси Ю. А. Жуков суҳбати.
20.15—20.30 Велоспорт бўйича СССР чемпионати.
20.50 Спидвей бўйича СССР чемпионати. Ровнодан олиб кўрсатилади.
21.30 «Время».
22.05 «Чегарачилар». Бадиий фильм (Куба).

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.20 Болалар учун фильм. «Мўъжиза-қовоқ».
10.55 «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия (рус.).
12.00 «Совет Иттифоқи шаҳарлари». Кинопрограмма.
13.00 Янгиликлар.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.15 Болалар учун фильм. «Тулпорим Меликуш».
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 Зулфия. Шеърларидан янги таржималар (рус.).
20.30 «Ахборот».
20.50 Фарғона театрининг солисти, ЎзССР ва Қирғизистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ё. Ҳотамова ҳамда Ўзбекистон Ленин комсомоли мукофотининг лауреати Р. Холбеков концерти.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Чорвачилик — зарбдор фронт».
22.20 «Баҳс». Ёшлар учун ахлоқий-этик мавзуларда кўрсатув.
23.20 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

9.00—16.40 МТ II.
18.05—18.10 Кўрсатувлар программаси.
18.40—19.00 «Эзгу ишлар қирғоғи». Телефильм.
19.30 «Абхазия». Телефильм.
20.00 Тошкент янгиликлари.
20.20 Телефильм.
20.50 «Ягона сиёсий кун: муаммолар, саволлар ва жавоблар» (рус.).
21.30 МТ II

ЖУМА, 27. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Ж. Родари. «Телефондаги эртаклар». Болалар учун телеспектакль.
10.15 СССР халқларининг қўшиқлари ва рақслари.
10.45 «Тасодифий белгиларни ўчириб ташла». Телефильм премьераси.
11.15 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
12.10 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 «Машъала кўтариб бораётган». Телефильм.
16.10 «Подмосковье қишлоғининг бугуни ва эртанги куни».
16.45 «Тўрт танкчи ва бир ит». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 21-серия.
17.50 И. Брамс. Скерцо ми бемоль.
18.00 «Истеъдод». «Денгизга йўл». Денгиз флоти учун мутахассислар тайёрлаш ҳақида.
18.30 «Ҳамдўстлик». Тележурнал.
19.00 «Расмларда қуёш акси бор».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Ариэль» ансамблининг концерти.
19.50 «Муаммолар — изланишлар — ечимлар». Кўрсатувда СССР Медицина Фанлари академиясининг президенти, академик Н. Н. Блохин иштирок этади. Кўрсатувни сиёсий шарҳловчи Л. Вознесенский олиб боради.
20.35 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 5-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 6-серия.
23.00 «Дунё воқеалари».
23.15 «Мультаккорд».

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 «Гап рекордларда эмас». Телефильм.
9.40 «Чегарачилар». Бадиий фильм.
11.05 «Поэзия». А. Межиров.
12.00 МТ ва БР академик рус халқ чолғу оркестри ижро этади.
12.35 Болалар учун фильм. «Биз Тишкани қандай изладик».
13.35—14.05 «Сиз яратган боғ».
14.35 Ҳужжатли фильмлар.
15.25 Қозоғистон ССР халқ артисти А. Днишев концерти.
16.00 «Рассомлар ҳақида ҳикоялар».
16.30 Янгиликлар.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.45 «Кўплаб сифатли товарлар етказиб берайлик.
19.15 «Саёҳатчилар клуби».
20.15—20.30 «Фрейлехс» ансамблининг концерти.
20.45 В. Гаршин. «Рассомлар».
21.30 «Время».
22.05 «СССР халқ артисти Г. Комлева рақсга тушади».
23.00 «Чусовойда ёз». Телефильм.

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.20 Болалар учун фильм. «Қиролнинг янги либоси».
11.20 «Пўлат қандай тобланди». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия (рус).
12.25 Телевизион новеллалар театри. М. Розовский. «Қизил бурчак» (рус.).
13.10 Янгиликлар.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.15 Мультфильм.
18.30 «Тўй сюитаси». Фильм-концерт.
19.00 «Бригадир Маҳамаджон Қўчқоров». Телефильм премьераси («Ўзбектелефильм»).
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Ишчанлик вазиятидаги учрашувлар».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Дирижёр ҳикоя қилади». Кўрсатувни республикада хизмат кўрсатган артист Т. Ҳасанов олиб боради.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Ёшлик» студияси кўрсатади». «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.05 «Дунё воқеалари».
23.35 Янгиликлар.

● ЎзТВ II

9.00—16.35 МТ II
18.05—18.10 Кўрсатувлар программаси.
18.40 «Ўз йўлимдан боряпман». Бадиий фильм.
20.00 Тошкент янгиликлари.
20.20 «Сувни исроф қилманг» (рус.).
20.50 «Кўлдан денгизгача», «Тайга дарёсининг жамоли». Телефильмлар.
21.30 МТ II

ШАНБА, 28. VII

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 «Спортлото»нинг 30-тиражи.
9.50 «Иблислик қонида бор». Олти серияли телевизион бадиий фильм. 5- ва 6-сериялар.
11.40 «Ворислар». Телефильм премьераси. «Улкан тақдир эгалари» туркумидан.
12.10 Г. Венявский. «Скерцо-Тарантелла».
12.15 «Ўсимликлар дунёси».
13.00 «Борис Владимирович Асафьев». Фильм-концерт премьераси.
13.55 «Инсон. Ер. Коинот».
14.40 «Оила ва мактаб». Тележурнал.
15.10 «Дунё воқеалари».
15.25 «Петров ҳамда Васечкиннинг оддий ва ғаройиб таътиллари». Болалар учун телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия. «Безори».
16.30 Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. «Ғолиблар». Фронтдош дўстлар клуби.
17.45 Сиёсий шарҳловчи Ю. А. Летунов суҳбати.
18.15 «Ўртоқ қўшиқ» Бутуниттифоқ телеконкурси.
19.15 «Ўғирлаб кетилган ватан». АҚШда ҳинди аҳолисининг ҳаёти ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
20.25 «Аркадий Райкин билан учрашувлар». Телевизион бадиий фильм.
21.30 «Время».
22.05 «Кинопанорама».
23.35 «Бор-йўғи олти тор». Фильм-концерт премьераси.
00.10 Янгиликлар.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Агар соғлом бўлай десанг».
9.30 «Тонгги почта».
10.00 «Қурилиш ва архитектура». Киножурнал.
10.10 «Рассомлар ҳақида ҳикоялар».
10.50 «Замондошларимиз куйлари».
11.45 «Унутилмас кун». Қисқа метражли телевизион бадиий фильм.
12.15 Мультфильм.
13.00 УСТЬ-КАМЕНОГОРСК ТЕЛЕСТУДИЯСИНИНГ ПРОГРАММАСИ.
13.50 Болалар учун фильм. «Шимолий флот юнгаси».
15.15 «Музикали киоск».
15.45 Телефильмлар: «Саккизинчи кун. Душанба» (Минск), «Тянь-Шаннинг электр қуёши» (Тошкент).
16.25 «Катта симфоник оркестр билан бир соат».
17.20 «Здоровье».
18.05 «Москвадан олис чеккаларгача». Телефильм.
18.45 М. Ю. Лермонтов поэзияси.
19.30—20.30 «Майдондаги беш учрашув». Фильм-концерт.
20.45 «Халқаро обзор».
21.00 А. Вески ва Т. Мяги куйлайди.
21.30 «Время».
22.05 «Малахит». Телефильм.
22.15 Футбол бўйича СССР чемпионати. МАСК—«Шахтёр». 2-тайм.
23.00 А. Рубинштейн. «Фераморс» операсидан балет куйлари.
23.15 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Тбилиси) — «Зенит». 2-тайм.

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.25 Арнасой районидаги «Олтин водий» ашула ва рақс ансамбли ижро этади.
11.00 «Бузилмас иттифоқ». ЎзССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топганлигининг 60 йиллигига бағишланган иттифоқдош республикалар телевизион фестивали. Озарбайжон телевидениесининг программаси.
12.30 «Ҳужжатли кино экрани».
13.15 «Буни ҳамма билиши ва уддалаши керак».
13.45 «Коммунистлар ҳақида ҳикоялар». «Узколхозспецстрой» 2-трестининг бошқарувчиси У. Қамбарова ҳақида телеочерк.
14.05 «Театр учрашувлари». Ю. Ражабий номидаги Жиззах область театрининг Тошкентдаги гастроллари.

* * *

16.55 Кўрсатувлар программаси.
17.00 «Дўстлик экрани». Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон телевидениеларининг биргаликдаги программаси.
18.00 Болалар учун фильм.
19.10 Н. Нарзуллаев. «Тинчлик элчиси». Янги шеърлар.
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Қамбарнинг сеҳрли сози». Фильм-концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.05 Телевизион миниатюралар театри.
22.50 «Назм ва наво». Увайсий лирикаси (такрорий).
23.50 Кўрсатувлар программаси.

● 16.55—21.30 ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ.

ЯКШАНБА, 29. VII

СССР ҲАРБИЙ-ДЕНГИЗ ФЛОТИ КУНИ

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига бағишланган ҳужжатли фильмлар.
10.30 «Будильник».
11.00 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!».
12.00 «Здоровье».
12.45 «Тонгги почта».
13.15 «Қишлоқ янгиликлари».
14.15 «Музикали киоск».
14.45 «Петров ҳамда Васечкиннинг оддий ва ғаройиб таътиллари». Болалар учун телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия. «Рицарь».
15.55 «Саёҳатчилар клуби».
16.55 «Цирк артисти Игорь Петрухин». Фильм-концерт премьераси.
17.30 «Бугун — СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти куни». Ҳарбий-Денгиз Флоти Бош қўмондони, СССР Мудофаа министрининг ўринбосари, Совет Иттифоқи Флотининг адмирали, икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони С. Г. Горшков сўзи.
17.45 «Ҳамиша денгиз билан». СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига бағишланган музикали кўрсатув.
18.30 «Халқаро панорама».
19.15 «Икки гусар». Телевизион бадиий фильм премьераси. Л. Н. Толстойнинг шу номли повести асосида 1- ва 2-сериялар.
21.30 «Время».
22.05 «Илҳом». Телефильм.

Футбол бўйича СССР чемпионати
22.15 «Торпедо» — «Днепр». 2-тайм.
23.00 АСК — «Спартак». 2-тайм.

23.45 Янгиликлар.

● МТ II

9.00 «Зарядкага сафланинг!»
9.20 «Медик» вокал ансамбли ижро этади.
9.35 «Стадион ҳамма учун».
10.05 «Рус тили».
10.35 «Ўн қадам олдинга». Телефильм.
10.55 В. Моцарт асарларидан концерт.
12.00 «Кинотомошабин ҳамроҳи».
12.45 «Ҳайвонот оламида».
13.45 «Василиса Мелентьева». М. Ермолова номли театр фильм-спектаклининг премьераси.
16.30 Сув-чанғи спорти бўйича халқаро мусобақалар. ГДРдан олиб кўрсатилади.
17.00 «Мухбирларимиз ҳикоя қиладилар».
17.30 «Мардлик». Етти серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия.
18.40 «Мен флотни ёзяпман...» Ёзувчи Л. Соболев ижоди ҳақида.
19.30 Синхрон сузиш бўйича СССР чемпионати.
20.05—20.30 Бэсси Аргираки концерти (Греция).
20.45 Сув-чанғи спорти бўйича халқаро мусобақалар. ГДРдан олиб кўрсатилади.
21.10 «Р. Петвиашвили расмлари». Телефильм премьераси.
21.30 «Время».
22.05 «Оловли аллегро». Бадиий фильм.

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.25 Телевизион миниатюралар театри (такрорий).
11.10 «Бугун — СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти куни». «Тун ҳам бўлди, кун ҳам бўлди». Бадиий фильм.
12.35 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
13.35 «Оналар мактаби».
14.05 «Ўзбекистон спорти».
14.50 Реклама.

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 «Тоғлар ва денгизлар учрашди». Фильм-концерт.
18.30 Болалар учун. «Бойчечак».
19.00 «Ватан байроғи остида». СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига бағишланган кинопрограмма.
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Цирк! Цирк! Цирк!».
20.30 «Ахборот».
20.50 СССР халқ артисти Зайнаб Хонларова концерти (такрорий).
21.30 Москва. «Время».
22.05 СССР халқ артисти Зайнаб Хонларова концерти (давоми). Кўрсатув тугагач — Кўрсатувлар программаси.

● 16.15—21.30 ҚИРҒИЗИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ.

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА

21 ВА 22 ИЮЛЬ СОАТ 19.30 ДА

С. Прокофьев

«ОЛОВЛИ ФАРИШТА»

(опера)

ПРЕМЬЕРАСИ

В. БРЮСОВ романи асосида.

Музика раҳбари ва дирижёр — СССР халқ артисти, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати Д. АБДУРАҲМОНОВА.

Постановкачи-режиссёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати Ф. САФАРОВ.

Рассом — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби, СССР Давлат мукофоти лауреати Г. БРИМ.

Хормейстерлар — Л. ШИЛЬКРУТ, М. ЯНДРИНСКАЯ.

Дирижер — А. СЕРЕБРЯНИК.

Билетлар театр кассасида сотилмоқда.

КИНО

21 ИЮЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ХАЁЛИЙ БАХТ» — **Санъат саройи** (16, 17, 18.30, 19.30, 20.45, телефон 44-21-74), **Қозоғистон** (16, 17, 18, 20, 21.00, телефон 35-24-92).

«ҒАЛАБАНИНГ ҚИММАТИ» — **Чайка** (жуфт соатларда, телефон 77-06-20), **Ватан, Нукус** (тоқ соатларда, телефон 46-70-69), **Фестиваль** (21.50, телефон 32-78-02), **Дружба** (жуфт соатларда, телефон 66-15-75), **ВЛКСМ 30 йиллиги** (жуфт соатларда).

«УМИД БАҲОРИ» — **Хива** (21.50, телефон 32-78-02).

«ЖАНГОВАР МАШИНА ЭКИПАЖИ» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, 21.30, телефон 78-47-25), **Москва** (тоқ соатларда, телефон 33-05-01), **Восток** (16, 18.30, 21.30, телефон 91-14-61), **Лисунов номли** (жуфт соатларда, телефон 96-34-02).

22 ИЮЛДА

БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«ХАЁЛИЙ БАХТ» — **Санъат саройи** (10.30 12, 13.30, 14.30, 16, 17, 18.30, 19.30, 20.45, телефон 44-21-74), **Қозоғистон** (11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21.00, телефон 35-24-92).

«ҒАЛАБАНИНГ ҚИММАТИ» — **Чайка** (жуфт соатларда, телефон 77-06-20, 21.40, **Ватан, Нукус** (тоқ соатларда, телефон 46-70-69), **Фестиваль** (21.50, телефон 32-78-02), **Дружба** (жуфт соатларда, телефон 66-15-75), **ВЛКСМ 30 йиллиги** (жуфт соатларда).

«ОРБИТАДАН ҚАЙТИШ» — **Тошкент Советининг 50 йиллиги номли** (жуфт соатларда, 21.30), **Москва** (тоқ соатларда, телефон 33-05-01), **Восток** (тоқ соатларда).

«УМИД БАҲОРИ» — **Хива** (21.50, телефон 32-78-02).

«ТАШВИШЛИ ПАРВОЗ» — **Восток** (жуфт соатларда), **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ЖАНГОВАР МАШИНА ЭКИПАЖИ» — **Ғ. Ғулом номли** (жуфт соатларда).

«ЎЗБЕКИСТОН ССР АВТОМОБИЛЬ ҲАВАСКОРИ»

жамиятининг

ТОШКЕНТ ШАҲАР АВТОМОБИЛЬ МАКТАБИ

«В» категориясидаги транспорт воситаларини ҳайдовчи ҳаваскорларни тайёрлайдиган

ҚУРСЛАРГА

ЎҚУВЧИЛАР

ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ўқиш муддати — 3,5 ойгача.

Машғулотлар вақти — соат 15.00 дан 18.15 гача; 18.30 дан 21.45 гача — ҳафтасига уч марта.

Тошкент шаҳри район ижроия комитетлари қошидаги жамиятнинг район советларига мурожаат этилсин.

Автомобиль мактаби адреси: Тошкент шаҳри, Студентлар шаҳарчаси, 2-Чимбой кўчаси, 197-уй (10э, 28э, 34э, 38, 87, 88 100-автобуслар; 8, 18-троллейбуслар, 9, 12-маршрут таксиларининг «Студентлар шаҳарчаси» бекати).

ТВ

ШАНБА

21 ИЮЛЬ

● МТ I

18.50 «Ҳайвонот оламида».
19.50 Совет тинчликни сақлаш комитетининг раиси Ю. А. Жуков суҳбати.
20.20 «Яшил хона». М. Н. Ермолова номли Москва театри фильм-спектаклининг премьераси. Автор — Ж. Пристли.
21.30 «Время».
22.05 «Яшил хона» фильм-спектаклининг давоми.
23.05 «Жаз панорамаси». 3-кўрсатув.
23.50 Янгиликлар.

● ЎзТВ I

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 Болалар учун фильмлар: «Жасур Робин. Гуд». Микромультфильмлар тўплами.
18.30 Болалар учун «Санъат ғунчалари».
19.00 «Сиҳат-саломатлик» Илмий-оммабоп программа.
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Телевизион миниатюралар театри.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Рақсларим — орзуларим». Гулнора Жўраева рақсга тушади.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Илғор тажриба мактаби».
22.25 «Дала ҳовли». Кинокомедия.
23.50 Кўрсатувлар программаси.

● 18.00 —21.30 ТОЖИКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ ПРОГРАММАСИ.

ЯКШАНБА

22 ИЮЛЬ.

● ЎзТВ I

10.00 «Ахборот».
10.25 Телевизион миниатюралар театри (такрорий).
11.10 «Кинопублицист экрани».
12.05 Мактаб ўқувчилари учун. «Қувноқ стартлар».
12.50 «Қизил екланлар». Бадиий фильм.
14.15 «Спорт кинопанорамаси».
15.15 Реклама.
17.50 Кўрсатувлар программаси.
17.55 Болалар учун. «Ўйлаб топ» (рус.).
18.30 «Бугун — Савдо ходимлари куни».
18.45 «Цирк, эстрада, цирк».
19.30 «Ахборот» (рус.).
19.45 «Ягона оилада». ЎзССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топганлигининг 60 йиллигига бағишланган ҚҚАССР ва республика областларининг телевизион фестивали. Экранда — Сурхондарё области.
20.30 «Ахборот»
20.50 «Марҳабо, талантлар!» ЎзССР ва Ўзбекистон Компартияси ташкил топганлигининг 60 йиллигига бағишланган бадиий ҳаваскорлик коллективларининг телевизион фестивали. Экранда — Сурхондарё области.
21.30 Москва. «Время».

Тошкент шаҳар Совети ижроия комитетининг социал таъминот бошқармаси шахсий пенсионер, 1948 йилдан буён КПСС аъзоси

Муҳиддин Шаропович

ШАРОПОВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

4 бет. ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») — орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41. Телефонлар: секретариат — 33-57-02; бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат — 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ—32-54-19; фан, мактаб, олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий ватанпарварлик ишлари—32-53-32; хатлар — 33-29-70; эълонлар бўлими — 33-81-42; нашриёт диспетчери — 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

21 ИЮЛЬ, 1984 й. Р—13823. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонасида офсет усулида босилган. Тошкент шаҳри. Б-2015. ИНДЕКС 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12